

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

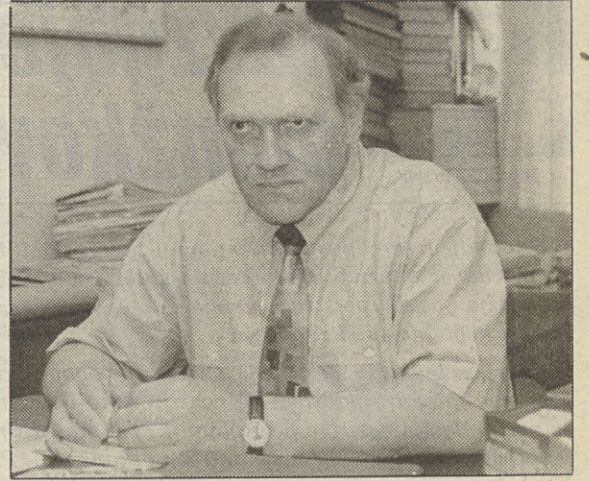
Ljubljana, 27. maja 1993, št. 23, letnik 52, cena 120 SIT

„RAZMERE REALNEGA STANJA“

Vodja bavarskih sindikatov Fritz Schösser se na obisku v uredništvu DE ni mogel izogniti aferi nemškega sindikalista Steinkühlerja z delnicami: »Sodno to ni pregonljivo in v sindikatih nismo za njegov odstop – greh ne odtehta njegovih skorajda neprecenljivih zaslug in pomena za sindikate. Če pri nas kdo zaradi podobnih neprijetnosti odstopi, to stori zaradi RAZMER REALNEGA STANJA« (dosledni Nemeč je to tudi storil).

Če Drnovšek že ne zbere poguma, da bi se otresel vse bolj škodljivega vojnega ministra, bi ga vsaj postavil pred zrcalo »razmer realnega stanja«.

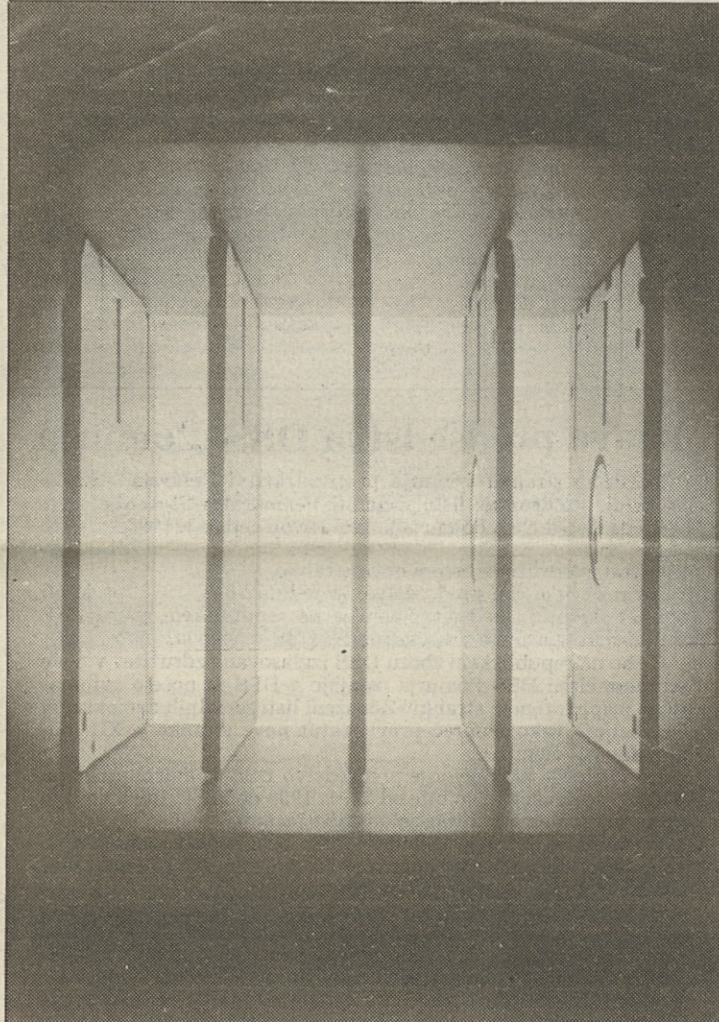
Mi mu ga nastavljam v Zaupniku, o obisku bavarskih sindikatov pa pišemo na 4. in 5. strani DE.

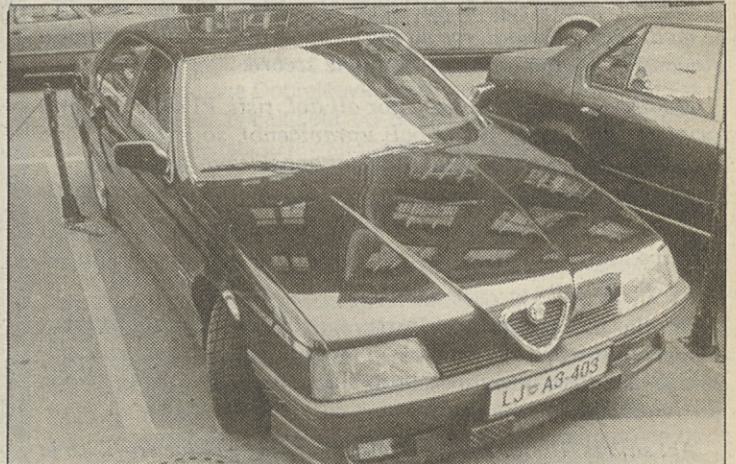
SINDIKATI SO SE ZA LASTNINO BORILI VROČE, PRI LASTNINJENJU BODO SODELOVALI TREZNIH GLAV

Tone Rop:
»Ni kaj, zgodil se nam bo pač kapitalizem!«

VEČ O SEMINARJU
ZSSS O LASTNINJENJU
v Zaupniku

Potrkaš na državna vrata – licemernost! Potrkaš na ustavno sodišče – nedoslednost! Zdaj bo treba potrkat na vrata Sodišča za varstvo človekovih pravic pri Evropskem svetu v Strasbourgu.

Naj me koklja brcne, če Drnovšek ve, s čim vse so si ministri popestrili svoje vozne parke. Zmeda, pogoltnost, mladeniške sanjarije, provizije, nepotrebno dražji nakupi in še dražja vzdrževanja... Ker je država pač brez glave ali ne ve, čemu glava služi (2. stran)

Na 3. strani preberite

NEDOSLEDNA OCENA USTAVNOSTI ZAKONA O DENACIONALIZACIJI

1400
sreda

SLOVENSKA DRŽAVA SAMOPOSTREŽBA ZA VELJAKE

Kot pač zahteva zakon o reprezentativnosti sindikatov, je Zveza svobodnih sindikatov Slovenije 5. maja oddala vlogo za priznanje reprezentativnosti. Med drugimi pogoji zakon omenja tudi število članov. Ker odločbe o reprezentativnosti izdaja ministrstvo za delo, je dolžno to število tudi preveriti. Danes je njegova predstavnica na ZSSS preverila 440.000 pristopnih izjav članov posameznih sindikatov dejavnosti, združenih v ZSSS. Ti v nekaj dneh pričakujejo odločbo.

Nedosledna ocena ustavnosti zakona o denacionalizaciji

Ustavno sodišče RS je z odločbo U-I-25/92-27 z dne 4. 3. 1993 razveljavilo tiste določbe zakona o denacionalizaciji, ki so onemogočale vrnitev nacionaliziranega premoženja vsem drugim pravnim osebam, razen cerkvam in verskim skupnostim, ki so bile izvzete po 14. členu zakona. Utemeljitev: Fizične in pravne osebe so v skladu z načelom enakosti pred zakonom po 14. členu ustave in načelom pravičnosti, ki je vodilno načelo pri urejanju vseh razmerij v pravni in socialni državi, popolnoma enako uporabna prava v razmerju do pravnih subjektov tako na področju sodne kot tudi upravne in zakonodajne oblasti. Ustava fizičnih in pravnih oseb, z izjemo tujcev, ne postavlja v različen položaj niti glede pridobivanja premoženja niti glede omejitve obsega premoženja. Ustavno sodišče zato ocenjuje, da zakonodajalec v danem primeru ni imel utemeljenega, na ustavi temelječega razloga za neenakopravno obravnavanje fizičnih in pravnih oseb in tudi ne za neenakopravno obravnavanje samih pravnih oseb.

Licemerna država

S tako odločitvijo ustavnega sodišča se je mogoče le strinjati (ne samo zato, ker pritožba ni mogoča), ker je pravilna in pravična. Vendar pa mora načelo enakosti pred zakonom in načelo pravičnosti veljati tudi za tiste pravne osebe, ki so po zakonu o denacionalizaciji zavezanci, in ne samo za upravičence ter tudi za tiste fizične in pravne osebe, ki bodo z uresničevanjem tega zakona posredno materialno ali kako drugače prizadete. Glede na pravno mnenje ustavnega sodišča v navedenem primeru, ki je precedenčen tudi za druge lastninske zakone, je treba namreč ugotoviti, da ni v skladu z ustavo niti večina drugih določb zakona o denacionalizaciji, niti zakon o stanovanjskih razmerjih in zakon o zadrugah (zloglasno deset poglavje), sporen pa je v marsičem tudi zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij. Nobeden od teh zakonov namreč ne obravnava enakopravno »družbenih« pravnih oseb in njihovega premoženja v primerjavi z drugimi pravnimi subjekti.

V navedenih zakonih in dopolnilnih predpisih, ki jih je v zadnjih treh letih sprejela nova, domnevno demokratična, pravna in socialna država, so te pravne osebe, skupaj z delavci, ki v njih delajo, in premoženjem, ki ga še imajo, vsem proklamiranim ustavnim načelom navkljub le brezpravni objekti za poravnavanje krivic, storjenih v preteklosti drugim fizičnim in pravnim osebam, ki bi jih morala država sama poravnati, ali zgolj lastninskega preoblikovanja družbene lastnine. Licemerno se sklicujoč na človekove pravice in pravičnost ali celo samo na »nujnost« določite »znanega« lastnika družbeni lastnini, država protiustavno razlašča družbene pravne osebe, jim odvzema njihovo premoženje v korist države in drugih fizičnih ter pravnih oseb, s čimer jih tudi gospodarsko uničuje. Pa bodimo konkretni!

Protiustavne razlastitve

Pred sprejemom zakona o denacionalizaciji je bilo rečeno, da se z denacionalizacijo ne smejo in tudi ne bodo povzročale nove krivice, vendar to načelo v sprejetem zakonu ni spoštovano. Po 51. členu zakona so zavezanci za vrnitev pred desetletji podržavljenega premoženja ali stvari upravičencem tiste pravne osebe, ki imajo te stvari ali premoženje, sestavi svojega premoženja. Ne glede na to, kdaj, na kakšni

pravni podlagi in v kakšnem stanju so to premoženje prejeli, ga morajo vrniti upravičencem brez pravice do odškodnine. S tem so nedvomno kršena ustavna načela enakosti pred zakonom po 14. členu, varstvo lastninske pravice po 33., 67. in še posebno po 69. členu ustave, ki določa, da se lahko lastninska pravica na nepremičnini odvzame ali omeji le v javno korist, vendar le proti nadomestilu v naravi ali proti denarni odškodnini. Ker pa 16. člen zakona določa izjemo, da premoženja ni mogoče vrniti, če je na njem lastninska pravica fizičnih ali civilnih pravnih oseb, je iz tega mogoče sklepati, da so zavezanci po 51. členu izključno družbene pravne osebe, čeprav tega zakon izrecno ne določa. Protiustavnost tega razlikovanja med fizičnimi in pravnimi osebam ter pravnimi osebam med seboj pa je ugotovilo ob oceni ustavnosti zakona o denacionalizaciji že ustavno sodišče v odločbi, navedeni v uvodu. Čeprav se ta ocena ustavnosti nanaša le na neenakopravno obravnavanje fizičnih in pravnih oseb, ki so upravičenci, pa zakonodajalec tudi za razlikovanje med upravičenci in zavezanci glede enakosti pred zakonom ni imel na ustavi temelječega razloga, ker po mnenju ustavnega sodišča, ustava fizičnih in pravnih oseb, z izjemo tujcev, ne postavlja v različen položaj niti glede pridobivanja niti glede omejitve obsega premoženja.

Ostane še sodišče pri evropskem svetu

Toliko o ustavnopravni spornosti zakona o denacionalizaciji, čeprav bi bilo mogoče o tem še marsikaj reči. Kogar pa zanima gospodarski vidik spornosti, naj prebere razpravo dr. Alaksandra Bajka, ki jo je v letu 1992 izdal Ekonomski inštitut Pravne fakultete v Ljubljani.

Podobno kot zakon o denacionalizaciji tudi zakon o zadrugah protiustavno razlašča 46 najboljših in največjih podjetij živilskopredelovalne inudstrie, s tem da na družbene organizacije in z druge prenaša brezplačno lastništvo 45 odstotkov vrednosti kapitala teh podjetij v navadnih delnicah s pravico upravljanja itd.

Zakon o stanovanjskih razmerjih je protiustavno naložil lastnikom družbenih stanovanj, da jih morajo prodati najemnikom po ceni, ki je najmanj 30 odstotkov nižja od dejanske vrednosti stanovanja. Pri tem pa je izvzel stanovanja, ki so bila denacionali-

Žal se bomo morali – tako narekujejo dogodki – k vprašanju revolucionarnega prava še in še vračati. Pri tem je najbolj vznemirjajoče, da bo ta tema še kako aktualna zaradi parlamenta, ki pravi, da je zakonodajna oblast demokratične države, ki ji demokratičnost priznava tudi mati Evropa.

Ta teden smo bili namreč znova priča pojavu revolucionarnega prava, torej tistega, ki že vnaprej ve obsodbo in v tem imenu ustvarja pravila. Ta pravila naj bi opravičila ravnanje tožnika in sodnika ter jima pri tem čimbolj olajšala delo, obsojencu pa čimbolj zmanjšala možnosti za objektivno obrambo.

Poslanec Tone Peršak je preiskovalno komisijo o zadevi HIT imenoval trop pobesnelih psov, ki lovi lisico. Tudi sam je član te komisije, ki sproti kroji pravila in razlaga zakone, kot ji ustreza. V sodobnem pravu demokratičnih družb seveda velja pravilo, da je človek nedolžen, dokler se mu krivda ne dokaže. Še več, v preiskavi obravnavana oseba se šteje za »slabši« del

Trop

procesa in mora biti čimbolj spoštovano pravno varstvo njenih človekovih pravic.

In kaj stori poslanec Ivo Hvalica? Na sejo komisije prinese kaseto z na skrivaj posnetim razgovorom dveh oseb, od katerih je ena kandidat za zaslišanje pred komisijo in ki seveda ne ve, da je bil njen razgovor posnet. Ni važno, če je ta oseba direktor HIT-a ali Janez Jaka iz Butal. Za oboje moralo veljati, da taki posnetki ne morejo v javnost. Gospod Hvalica pa je storil nastanko to, revolucionarnopravni del komisije pa je to gladko »požegal« in sprejel za dokazni material.

Pa ne samo to. Ko si je neki poslanec in član omenjene komisije dal pripeljati na sejo komisije pravnega svetovalca, da bi laže obdeloval zaslišance, je obenem isto pravico zaslišancu odrekel, revolucionarnopravni del komisije pa je tudi to gladko blagoslovil.

Da se razumemo: parlamentarne preiskovalne komisije so vsekakor potrebni instituti parlamentarne demokracije, o tem ni treba dvomiti. Še več, takim komisijam gre zaupati, saj svetovna praksa pove, da neredko odkrijejo stvari, ki jih pravosodje ne more. Zaupanje pa parlamentarne komisije dobivajo z demokratičnimi in poštenimi postopki in ravnanjem ter seveda s strokovnim pristopom. Ravnanje omejene parlamentarne preiskovalne komisije pri nas pa utegne žal imeti prav nasprotno posledice za vse naslednje parlamentarne preiskave.

zirana in lastniki teh stanovanj le-teh niso dolžni prodati najemnikom po predpisani nižji ceni itd. Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij enostavno razlašča vsa podjetja z »družbenim kapitalom«, kot jih imenuje, jim jemlje lastnost pravne osebnosti ter jih spreminja v objekt lastninjenja. Osemdeset odstotkov njihovega premoženja dejansko podržavlja tako, da ga prenaša brezplačno na državne sklade, le dvajset odstotkov ga »brezplačno« razdeluje sedanjim in nekdanjim delavcem podjetij, ki so to premoženje v preteklosti ustvarjali. Kmetijskim in gozdarskim podjetjem pa zakon brez kakršnekoli odškodnine podržavlja vso zemljo in gozdove ter jih spreminja v zakupnike tudi za zemljo, ki so jo pridobili odplačno itd.

Vojaško-politični komentar piše polkovnik Borut Bober (5)

● **Predmet:** Državljska vzgoja, bivša moralno-politična vzgoja

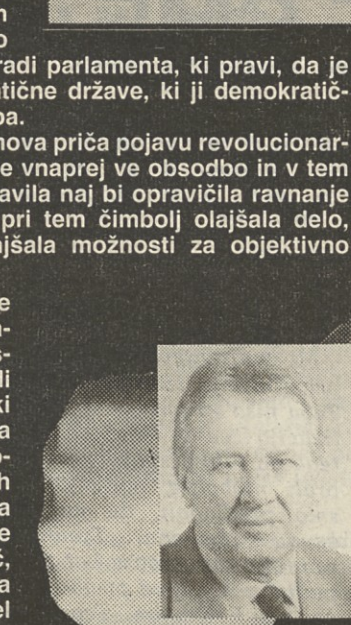
● **Učna ura:** Politični pluralizem

● **Metoda:** Praktična demonstracija

● **Materialno-tehnična sredstva:** Večja zaloga dospejev, prisluškovalne naprave, komunistična zakonodaja, ručeta, igralne karte, konzerve z dvojnimi dnom in levim zavojem, mreže Labrador, Opera & Fokus z agenti ali brez njih, volilni sezname, sezname plačnikov elektrike, volilne skrinjice

● **Učna snov:** 1. Uvodna razlaga, kako najbolj ortodoksní kadri postanejo še pravočasno alternativci. Zame-

arena

kaj s svojim opozarjanjem na zakone sploh hoče, so tako ponižujoče nesramna, da pri svojem delu najbrž vztraja samo zato, ker so zmerjanja na n njen račun še bolj poniževalna za pravni sistem, ki ga brani.

V delovnem telesu, kjer si vsak lasti pravico razlagati ustavo ali zakon, kakršen je kazenski zakonik ali procesno pravo, čeprav za to ni strokovnjak, je seveda težko delati. Toda bolj ko skuša Dobrajčeva v delu komisije uveljavljati zakonitost, bolj je pri delu komisije nezaželen, skoraj bi lahko rekli osvražena. Najbolj žalostno pri vsej zadevi pa je to, da bo na koncu vse nevedčnosti, ki jih našemu pravnemu redu, kakršen že je, zagode preiskovalna komisija, morala sprejeti na svoja pleča. Preostali trop, kot komisiji pravi njen član Peršak, pa si bo lepo umil roke.

Lahko bi stavili, da bi z načinom, ki ga v delo komisije skuša vpeljati gospodična Dobrajčeva, lahko dosegli vse tisto, kar parlamenta in javnosti pričakujeta od njene komisije, torej ugotovitev o kršenju ali nekršenju javnih pooblastil. Vendar pa ji večinski del komisije tega preprosto ne dovoli, ker želi resnico ugotavljati izključno po svojih merilih. To pa seveda ne vzdrži še tako blage strokovne kritike.

Če bi parlament hotel rešiti svojo čast, bi bilo najbolje, če bi nemudoma ustanovil preiskovalno komisijo, ki bi se začela ukvarjati z načinom dela parlamentarnih preiskovalcev. To seveda ni mogoče, ker poslanci, zavedajoč se moči svoje imunitete, počno, kar jih je volja, pri čemer jim niso mar niti jasna zakonska določila. Zato se ni treba čuditi, če se pred takimi parlamentarnimi komisijami ne bodo hoteli pojavljati povabljeni ali pa preprosto ne bodo hoteli odgovarjati na vprašanja. To bodo kajpak s pridom izkoristili tudi taki, ki bi jim bilo morda povsem upravičeno stopiti na prste in še kaj več. Tako pač bo, dokler večina ne bo imela politične kulture in strokovnega znanja, kakršnega ima gospodična Dobrajčeva.

Boža Gloda

Ustavnega sodišča RS, s katerim utemeljuje neustavnost nekaterih določil zakona o denacionalizaciji, v drugih določilih tega zakona, zakonu o zadrugah, zakonu o stanovanjskih razmerjih in zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, ni niti sledu. Žal pa tudi ustavno sodišče, ko je ocenjevalo ustavnost zakona o denacionalizaciji, ni bilo dosledno, saj je razveljavilo le tiste določbe tega zakona, ki so v korist upravičencev.

Zavezanci bi morali zato pred ustavnim sodiščem sprožiti nov postopek in zahtevati oceno ustavnosti vseh lastninskih zakonov. Če pa to ne bo zaleglo, lahko sedaj zahtevajo tudi odločitev sodišča za varstvo človekovih pravic pri Evropskem svetu v Strasbourgu, saj lastninska pravica in pravica do enakosti pred zakonom spadata med temeljne človekove pravice in svoboščine.

Vinko Petač

Zato komunistom zadostuje popis plačnikov elektrike, udba jim ni več potrebna in jo z veseljem prepustijo demokratičnim silam. Če so komunisti uničili komunizem z idiotizmi, kakršen je bil poskus uvajanja vojaškega roka za dekleta, bodo demokratične sile uničile demokracijo s svojim zgledom tudi brez državljske vzgoje. Sicilijanska mafija pošlje svoje kadre na šolanje k nam, saj amaterji hodijo vedno po nauk k profitem. Za patriotsko navdušenje skrbi nastajajoča vojska, ki si naroči dve letalonosilki, divizion patriotov, komplet bojnih letal in opremo za vojno zvezd. Dotlej mirovniško LDS pretrese hrvaško izzivanje pri Dragonji in zato recipročno postavimo našo mejno kontrolo na drugi strani maslenskega mosta. Da je temeljni problem spora slovenske demokracije s hrvaškim najbolj demokratičnim režimom na celem svetu v tem, da je prav slovenska stran postavila mejno kontrolo globoko znotraj svojega ozemlja ob potoku in ne na katastrski meji in da so zato Hrvati postavili svojo mejno kontrolo na drugi strani potoka, se pozabi čim prej. Sicer bi se morda od-

krilo, kdo je bil tisti idiot, ki je slovensko mejo postavil prvi tam, kjer je sedaj. Pomembno je, da vemo, da lahko demokracijo tudi branimo. Notranjega sovražnika se da utišati samo tako, da pokažemo na soseda.

3. Sklepna beseda ponovi vso vzeto snov z nazornim prikazom prenosa denarja preko meje v udbovskih konzervah; z denarjem se lahko kupi orožje, lahko pa tudi pokupi cela država, kar je še najbolj miroljubno in učinkovito.

● **Utrjevanje snovi:** V diktaturi je bilo lepše, ker nismo vedeli ničesar oziroma smo zvedeli vse za nazaj (npr. pri Rankoviču). V demokraciji pa napeto spremljamo, kako si podstavljajo mine nekdanji skojevci iz ZSMS, pričakujemo jutrišnji dan in ne vemo, kaj bo prinesel. Ker je demokracija, tega tudi novopečeni demokrati ne vedo. V splošnem gnusu nad tako demokracijo se krepí obrambna moč države. Vsi pričakujemo klic: »Fuhrer befiel, wir folgen!«, problem je le v tem, da je kandidatov preveč.

Daleč v ozadju na dan radiosti posebej za DE pripravil polkovnik B. B., I. r.

Gost v uredništvu DE Fritz Schösser

SINDIKALIST NE SME ZGUBITI VERODOSTOJNOSTI

- V Slovenijo prihajate po odmevni in uspešni stavki nemških kovinarjev. Zakaj ste pravzaprav stavkali in kaj ste dosegli?

»Nemški delodajalci so enostransko izjavili, da ne bodo upoštevali podpisane kolektivne pogodbe. To je prvi takšen primer v zgodovini Nemčije po drugi vojni. Na njihov predlog smo se dogovorili za neodvisno arbitražo. Ko so eksperti zahtevali utemeljitev enostranske odpovedi kolektivne pogodbe, niso dobili niti enega pametnega odgovora. Na tej podlagi je arbitražna javno sporočila, da so delodajalci dolžni spoštovati podpisano in veljavno kolektivno pogodbo.

Mislimo, da so delodajalci hoteli zlomiti enoten sistem plačevanja delavcev na podlagi kolektivnih pogodb. Svoj boj z nami so začeli na vzhodu, ker so zmotno mislili, da delavci ne bodo za stavko, ker se bojijo za svoja delovna mesta. Tudi mi nismo poznali razpoloženja delavcev, ki so nazadnje stavkali leta 1933. Na tajnem glasovanju je 80 odstotkov članov IGM glasovalo za stavko.

Z uspešno stavko smo odbili napad delodajalcev in ohranili enoten sistem plačevanja delavcev v kovinski industriji. Stavka je v nekaterih podjetjih trajala 14 dni, vendar kljub temu mislimo, da smo zmagali hitreje, kot smo prvotno mislili. Hiter konec stavke je po naših ugotovitvah lahko pove-

zan z bistveno večjo rentabilnostjo podjetij iz bivše vzhodne Nemčije, kot jo kažejo uradni podatki.

Na pogajanjih in v stavki se nismo soočili z revnimi novimi kapitalisti iz vzhodne Nemčije, ampak z bogatimi lastniki iz zahodne, ki so si pridobili najbolj zanimiva podjetja. Delodajalce smo preganjali tudi po sodni plati in tožbo na prvi stopnji dobili. Ker pa bi sodni postopek lahko trajal tudi več kot pet let, smo se odločili tudi za najostrejšo obliko sindikalnega boja, po kateri bodo delavci takoj na boljšem.

Povedati moram, da se lastniki nemških podjetij kopljejo v denarju. Na razpolago imajo 1670 milijard mark, ki jih nimajo kam naložiti. Stavka pomeni tudi pritisk za večja in hitrejša vlaganja v bivši Vzhodni Nemčiji. Naš cilj je namreč izenačevanje ravni življenja na Vzhodu in Zahodu, s čimer bomo preprečili nepotrebno selitev delovne sile.

- Po tem, kar ste povedali, je položaj vzhodnonemških delavcev povezan tudi z lastninjenjem v tej deželi. Kaj ste predlagali sindikati in kaj se je zgodilo?

»V sindikatu preštujemo zlasti zaposlene. Bivše vzhodnonemško gospodarstvo je izgubilo 60 odstotkov delovnih mest; 1,3 milijona delavcev je brez dela, milijon jih je na preseljanju in 1,5 milijona se jih je predčasno upokojilo. Največjo

ceno privatizacije so plačale ženske, ki so po novem večinomna gospodinja.

Mi smo zahtevali, da se pred privatizacijo izvede sanacija. Tega niso sprejeli in so privatizacijo izvajali na silo. Zaradi tega so lahko sposobneži pobrali najboljša podjetja. Mi smo predlagali, da naj državna agencija Treuhand upravlja tako dobra kot slaba podjetja in naj od prvih denar preliha k drugim. Tega niso sprejeli in zato sanacijo nedonosnih podjetij plačujemo le davkoplačevalci. Če bi bili naši predlogi sprejeti, bi lastninjenje potekalo podobno,

kot načrtujete v Sloveniji. Za nas v DGB je moralno zelo vprašljiva pot, po kateri si peščica ljudi prilasti premoženje in na tej podlagi tlačijo množico drugih ljudi.

- Kljub temu, da je predsednik IGM Franz Steinkühler vodil uspešno stavko, je bil pred dnevi obtožen zlorabe položaja in nekateri zahtevajo celo njegov odstop.

»Zaradi afere, ki jo omenjate, sindikalno delo ne bo več takšno, kot je bilo. Tako kot politiki tudi sindikalisti lahko plezamo čez visoke gore in se spotikamo na krčinah.

Afera je nastala, ker je Ste-

inkühler pravi čas kupil za milijon mark delnic Daimler Benza, katerih vrednost je čez noč porasla za 20 odstotkov. Nekateri mislijo, da je pri tem nakupu izkoristil informacijo, ki jo je dobil kot član nadzornega organa delniške družbe.

Osebnostno mislim, da je tudi za sindikaliste nujno potrebna verodostojnost. Člani pričakujejo od nas, da živimo tako, kot pridigamo drugim. Kako naj preprostemu človeku dopovemo, da ima Steinkühler kot sindikalist interes za čim večje plače, kot kapitalist pa interes za čim nižje meze. Predsednik IGM je izgubil verodostojnost in bi zato moral odstopiti. Je pa prav on najboljši sindikalist v Nemčiji in po mojem mnenju nenadomestljiv za naše sindikalno gibanje. Osebnostno mislim, da greh enkrat lahko oprostiš. To je možno, če je Steinkühler delnice kupil legalno in če ni zlorabil zaupne informacije. Če je drugače, ne more biti več predsednik sindikata. Steinkühler bi v tem primeru moral odstopiti. Če sam ne bo odsto-

pil, bomo njegovi kolegi nam morali izvajati pritisk, da bo prisiljen oditi.

(Op. avtorja: Steinkühler je te dni odstopil, ne da bi priznal svojo krivdo)

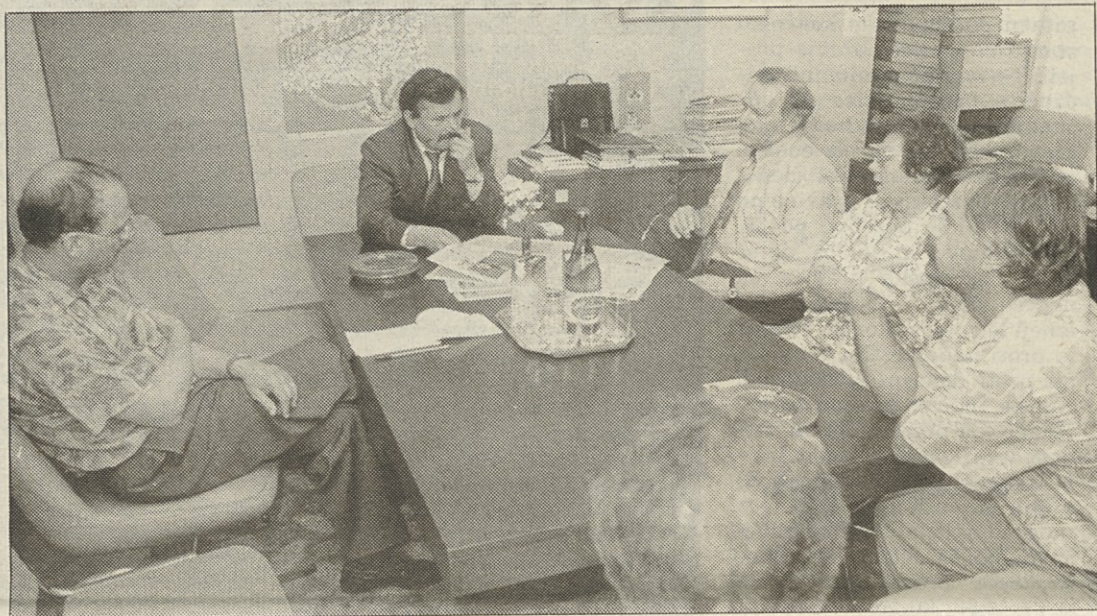
- Nemški sindikati se ne ukvarjate le s plačami in kolektivnimi pogodbami, ampak tudi z vsemi drugimi, tudi političnimi vprašanji. Kako delujete?

»Naše sindikalno gibanje je integrirano v senat in tam imamo vse možnosti vpletanja v politiko glede na pristojnosti tega organa. Do vseh političnih strank, frakcij in posameznih poslancev delujemo po načelih lobiranja. Če vse to ne zaleže, moramo pokazati tudi mišice in zato organiziramo tudi množične demonstracije. Petintrideset tisoč delavcev iz Nürnberga je prejšnji mesec protestiralo zaradi napovedi zmanjšanja socialnih pravic in zaradi kršitve kolektivne pogodbe v vzhodni Nemčiji. Takšne demonstracije sicer sveta ne spreminjajo, so pa za politike dober indikator, da je z njihovo politiko nekaj narobe. Mi vemo, da morajo politiki popuščati, ker se kot hudič križajo bojijo za izgubo svojega položaja.

- Imate vi osebno težavo, ko enkrat nastopate kot član vodstva socialdemokratske stranke, drugič pa kot sindikalist?

»Nisem več v vodstvu stranke. Nemško sindikalno gibanje pa je nadstrankarsko. To ne pomeni, da član DGB ne more biti aktiven v katerikoli stranki in da ta stranka ne more imeti drugačnih stališč kot sindikat. Trenutno je med DGB in socialdemokratsko stranko veliko razkorakov in predsednik stranke je prav te dni znova nastopil proti politiki nemških sindikatov.

F.K.

Pogovor v uredništvu DE

ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE PRAVNIH SLUŽB PRI ZVEZI SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

V minulem letu je pravno pomoč iskalo 24.342 članov SS. V tem številu pa niso zajeti tisti, ki so jim službe pravne pomoči dajale le nasvete, in tudi večina tistih, ki so jim pravno svetovali kar sindikalni funkcionarji. Funkcionarji SS so s hitro intervencijo v marsikaterem podjetju preprečili nastanek sporov, zaradi katerih bi kasneje delavci iskali pomoč v naših pravnih posvetovalnicah.

Med iskanci pravne pomoči je kar 69,1 odstotka takih, ki so končali osnovno šolo ali so priučeni oz. imajo končano dveletno srednjo šolo. Iskalcev pravne pomoči s tri- štiri- ali petletno srednjo šolo pa je bilo 26,3%. Le 4,6 odstotka vseh iskalcev ima višjo ali visoko strokovno izobrazbo oz. magisterij ali doktorat znanosti.

V minulem letu so pravne službe obravnale 29.443 primerov. V primerjavi z letom 1991 se je število primerov povečalo za 13,9 odstotka.

Največ je bilo pravnih nasvetov (13.762 oz. 46,7 odstotka), sestavljanja vlog v pravnih postopkih (10.445 oz. 35,5 odstotka) ter zastopanja in razgovorov v postopku pred rednimi sodišči in sodišči združenega dela (2.985 oz. 10,1 odstotka).

Največ primerov je bilo s področja delovnih razmerij (27.324 oz. 92,8 odstotka), sledijo primeri s področja socialnega varstva, zdravstva ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja (1.741 oz. 5,9 odstotka).

Trajni presežki

Največ sporov je bilo zaradi trajnih presežkov (6.487 oz. 22 odstotkov, sledijo spori zaradi OD in drugih denarnih izplačil (5.458 oz. 18,5 odstotka), spori v zvezi z razporejanjem delavcev (2.634 oz. 8,9 odstotka), spori zaradi prenehanja delovnih razmerij (2.368 oz. 8 odstotkov), spori v zvezi z začasnimi presežki (2.121 oz. 7,2 odstotka), presoja zakonitosti pogodb o zaposlitvi in kolektivnih pogodb (1.958 oz.

6,7 odstotka), razporeditev delovnega časa, odmorov, dopusta (660 oz. 2 odstotka).

Največ kršitev pravic trajno presežnih delavcev je bilo zaradi neizdelanih programov v podjetjih. Za tehnološke presežke so podjetja opredelila tudi invalide, bolne, nosečnice, zakonsko zaščitene delavce, delavce, katerih zakonec je prijavljen kot brezposeln na zavodu za zaposlovanje. Organi podjetij so ugodno rešili 30 odstotkov pritožb.

Največ sporov zaradi OD je bilo zaradi neuresničevanja tarifnega dela kolektivnih pogodb, neizplačanih odpravnih ob odhodu v pokoj ali neustrezne višine le-te, jubilejnih nagrad, zaradi višine odpravnine presežnim delavcem, višine nadomestila za čas čakanja na delo ipd.

Primeri prenehanj delovnega razmerja pa so se najpogosteje nanašali na nedoseganje delovnih rezultatov, neupravičene izostanke z dela, odklonitev ponujenih del v okviru reševanja trajnih presežkov, ukinitve predstavništva podjetij s sedežem v drugim republikah bivše Jugoslavije, nepodpisane pogodbe o zaposlitvi idr.

Pri sklepanju pogodb o zaposlitvi je do spora največkrat prihajalo zaradi razporeditve na drugo nižje ocenjeno delovno mesto ali zaradi ponudbe delovnega razmerja za določen čas, čeprav je bil delavec v delovnem razmerju za nedoločen čas, in uveljavljanja konkurenčne klavzule za vsa dela (tudi čistilke).

Obravnava zadev iz leta 1988

V letu 1992 se je vse več delavcev obračalo po pomoč v zvezi s višino nadomestila za čas brezposelnosti. Razlog je bil predvsem nespoštovanje zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, saj so podjetja pri izračunu osebnega dohodka, ki služi za osnovo pri nadomestilu, praviloma izkazovala zneske nadomestil, ki so jih delavci prejimali pred prenehanjem, namesto da bi izračunala osebni dohodek, ki bi ga delavec prejel, če bi delal. Pravno pomoč so iskali predvsem delavci, ki

imajo priznano II. in III. kategorijo invalidnosti in so bili zaposleni v podjetjih, ki so šla v stečaj. Službe pravne pomoči so vlagale zahteve za varstvo pravic na organe SPIZ-a.

Zaradi dolgotrajnih postopkov pred sodišči združenega dela je v službah pravne pomoči ostalo še veliko nerešenih zadev iz minulega leta, pa tudi iz prejšnjih let.

V letu 1992 je odvetniška pisarna ZSSS v Ljubljani prevzela v zastopanje 232 zadev delavcev, od katerih je bilo do konca leta 1992 končanih le 44, od teh pa le štiri z odločbami sodišč združenega dela. V štirih primerih je šlo za umik ali skritev vloženega predloga pred sodiščem združenega dela. V vseh ostalih štiridesetih zadevah so bili postopki delavcev zaključeni na pritožbenih organih v podjetjih. Ta služba še vedno vodi 279 zadev od 631 prevzetih v letu 1991 in 118 od 630 zadev iz leta 1990. O nekaterih sporih pred sodiščem združenega dela iz leta 1988 pa so se pričele obravnave šele v letošnjem letu, in to predvsem zaradi odškodnin in osebnih dohodkov.

Čeprav daje zakon o delovnih razmerjih sindikatu možnost, da v primeru, ko je program sprejet brez upoštevanja mnenja, predlogov in stališč sindikata (oziroma ko sindikatu ta možnost celo ni bila dana), sproži postopek pred arbitražo, so se sindikati v podjetju tega premalo posluževali. Tako so ravnali, čeprav so jih službe pravne pomoči na to posebej opozarjale.

Trajno presežnim delavcem je bilo treba pojasniti, da odklonitev novega razporejanja pomeni prenehanje delovnega razmerja po zakonu, brez pravice iz naslova trajnih presežkov in brez pravice do nadomestila za čas brezposelnosti.

Število postopkov pred Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se je povečalo, ker invalidnost izključuje odpuščanje. Opazen je velik razkorak med plačo, ki bi jo morali prejeti na svojem delovnem mestu, in plačo, ki jo dobijo kot invalidi skupaj z nadomestilom. Nova zakonodaja ni ničesar izboljšala.

Službe pravne pomoči navajajo, da je od

stečajnega upravitelja odvisno, katere zahtevke delavcem prizna in katere zavrne. Stečajni upravitelj namreč lahko del terjatev delavcev prizna in tudi izplača že ob prvem naroku.

Stečajni upravitelj je oblast

Delavci, ki so bili zaposleni v predstavništvih podjetij, katerih sedež je bil v bivših jugoslovanskih republikah, so dobivali nezakonite odločitve o prenehanju delovnega razmerja. Realizacija pravnomočnih prisojenih terjatev delavcu je možna le z izvršbo na premoženje teh podjetij.

Direktorji delavce pogosto prerazporejajo na delovna mesta, ki so manj plačana. Ker sodišča ne ugotavljajo utemeljenosti takšnega razporejanja, je večina teh sporov neuspešnih. Delavci, ki so vrnjeni v organizacijo, kjer jim je nezakonito prenehalo delovno razmerje, praviloma dosežejo izvršitev le po sodni izvršbi. Ti delavci pa se težko vračajo v organizacijo, saj se srečujejo s številnimi šikanami. Vodilne strukture jih zelo hitro pošljejo na čakanje in potem čim hitreje uvrstijo med trajne presežke.

Službe pravne pomoči obveščajo inšpekcijske dela o nepravilnostih. Pogosto prav ti inšpektorji napotijo delavce v naše pravne posvetovalnice. Sklicujejo se na svojo nemoč in prenikne kazni za kršitelje.

Za izboljšanje pravnega varstva delavcev je treba službe pravne pomoči kadrovsko okrepiti. Ker je pravna varnost delavcev vedno bolj ogrožena, je treba sindikalne zaupnike in delavce služb pravnih pomoči usposobiti za učinkovito delo. ZSSS mora ne glede na zakon o inšpekciji dela zahtevati takojšnjo okrepitev inšpekcijske kontrole za učinkovitejšo zaščito delavcev in preprečevanje nepotrebnih sporov. ZSSS mora še bolj agresivno zahtevati najvlada državnemu zboru RS predložiti v sprejem naslednje nove zakone oz. spremembe le-teh: o delovnih razmerjih, o delovnih in socialnih sodiščih, o inšpekciji dela, o kolektivnih pogodbah, o soupravljanju delavcev v podjetjih ter druge sistemske zakone.

Pripravlila: Vanda Rešeta

SLOVENSKI SINDIKATI IMAJO SOGOVORNIKA LE V VLADI

Med obiskom v Sloveniji se je Fritz Schösser pogovarjal tudi s predstavnikom državnega zbora Hermanom Rigelnikom. Iz obsežnega pogovora objavljamo dele, ki zadevajo državni zbor, pravno varnost delavcev ter obvezo Evrope in Nemčije za posledice krize in vojne v bivši Jugoslaviji.

Gostitelj Herman Rigelnik je za začetek povedal:

»Slovenija vodi trdo stabilizacijsko politiko, znižujemo rast cen, saniramo banke... Privatizacija, ki je za nas prioriteto vprašanje, kasni za dve leti. Imamo visoko stopnjo nezaposlenosti, nimamo pa vizije, kaj se bo zgodilo na tem področju.

Nekateri želijo, da parlament odloča tudi o plačah. Mi mislimo, da naj to področje razreši vlada v sodelovanju s sindikati in s socialnim paktom. Izhod iz sedanjega položaja je mogoč le ob družbenem soglasju in mislim, da so naloge vlade in sindikatov zelo odgovorne.

Zakonodaja je še nedavno izjemno štivila naše delavce, ki so danes med najmanj zaščitenimi v Evropi. Zakoni, ki zdaj prihajajo v parlament, pa so boljši od sedanjih in pravičnejši do delavcev. Mislim, da vseh teh zadev še nismo uredili zaradi časovne stiske in zato, ker se je pozabljala na položaj delavcev.

Predsednik DGB Bavarske mu je med drugim odgovoril: **S slovenskimi sindikati sodelujemo tudi zato, ker lahko zelo kmalu pride do konkurence delavcev obeh dežel, ki sta si v marsičem podobni.**

Slovenskim sindikatom manjka klasičen nasprotnik. Svarim vas pred nevarnostjo, da partnerjem kolektivnih pogajanj karkoli podpisujete. Sem proti temu, da zakon karkoli opredeljuje odnose med delom in kapitalom, saj sicer oblast ne priznava tarifne avtonomije. Takšne zakonice v Nemčiji zahtevajo le skrajni konzervativci, ne pa pametni demokrati. Bavarski vladi takšni zakoni ne pridejo na misel.

Evropa nosi skupno odgovornost za posledice vojne v bivši Jugoslaviji. V Nemčiji nimamo interesa, da vsi de-

lavci iz bivših socialističnih dežel pridejo v Nemčijo s trebuhom za kruhom. Radi bi povsod ustvarili isto blagostanje, kot je zdaj pri nas. Mislimo, da je treba ustvariti čimbolj enotne pogoje za delo in življenje.

S Schösserjevimi ocenami o politiki na plačnem področju se je Herman Rigelnik strinjal. Dodal pa je:

»Naša inflacija znaša le še en odstotek mesečno. Ne vemo, ali bi večja inflacija zmanjšala pritisk na odpustanje delavcev. Vprašljiva je tudi teza o nižjih plačah, saj ne vemo, ali bi znižanje plač res omogočilo večjo zaposlenost.

Pri nas vse deluje proti logiki, ki velja v Nemčiji. Tudi vloga sindikatov v Sloveniji je drugačna in premalo jasna, saj ima sindikat pravega sogo- vornika le v vladi.

Zdi se, da so menedžerji družbenih podjetij zainteresirani za slabše gospodarske rezultate. Na ta način se namreč zmanjšuje vrednost podjetij, ki so predmet privatizacije.

Vse to je igra in mi ne vemo, ali bi parlament moral poseči v monetarno politiko. Upam, da vlada ve, kaj dela, in da ne bo padla zaradi socialnih pritiskov.

Slovenija ima usposobljene delavce, ki jih cenite tudi v Nemčiji. Mi mislimo, da morajo naši ljudje ostati doma in ustvarjati čimvečji družbeni produkt. Če bomo rešili lastninsko in druga vprašanja, bomo lahko v Sloveniji ustvarjali 24 milijard dolarjev in ne le 12, kolikor naredimo sedaj.

Če pogledam položaj v deželah bivšega socialističnega tabora, se sprašujem, zakaj se je Zahod toliko trudil za njegovo uničenje. Razmere v teh deželah kažejo, da je rezultat mizeren. Mislim, da sta ZDA in Evropa soodgovorni za to, kar je nastalo. Sloveniji je treba pomagati tudi zaradi beguncev, ki so za nas preveliko breme. Evropa naj pomaga za mir v BiH. Če se bo to zgodilo, Slovenci ne bodo mmožično iskali možnosti za delo in preživetje na Bavarskem in drugod po Evropi.

Fritz Schösser je dialog nadaljeval takole:

»Naš problem niso iskalci zaposlitve iz Slovenije, ampak tisti iz Češke in drugih vzhodnih dežel. V Nemčiji dela po delovršnih pogodbah 150 tisoč delavcev, še 350 tisoč pa si jih služi kruh nelegalno. Če preučujemo, lahko v Nemčiji za isto ceno zaposlimo enega domačega delavca, deset čeških, sto ukrajinskih ali tisoč romunskih iskalcev zaposlitve.

Slovenija in Bavarska sta si podobni. Tudi vi morate privabiti intelektualce in izkoristiti naravne lepote ter človeški kapital. Nam Nemcem je

zmanjkalo inovativnosti. To se vidi po tem, ker so podjetniki v računalništvu stavili na napačnega konja in zato Nemčija ne izdeluje osebnih računalnikov.

Nemci smo nekatere trge ožemali kot limone in svoje bogastvo gradili na revščini drugih. Zaradi tega smo izgubili trg v Latinski Ameriki in v vzhodnih deželah, ki več ne zmorejo plačevati naših izdelkov.

O vojni v Bosni smo zaradi zgodovine dolžni molčati. Nisem vojak in ne vem, kako bi lahko posredovali, da ne bi škodo še povečali.

Fritz Schösser

Herman Rigelnik

Herman Rigelnik je pogovor končal takole:

»Mi mislimo, da mora priti do totalne blokade Srbije, saj nekateri podjetniki sedanji položaj zlorabljajo in si ustvarjajo gromozanski profit.

S privatizacijo ne moremo čakati, in če bomo čakali na tuje investitorje, se bo Slovenija približala katastrofi. Kot najhna dežela na žalost nismo zanimivi za kapital iz velike Nemčije.

KONJSKE FIGE

Nekaj misli predsednika bavarskih sindikatov Fritza Schösserja s predavanja za aktiviste Svobodnih sindikatov in pogovorov, ki jih je imel med obiskom v Sloveniji:

Zaradi reševanja gospodarstva in položaja delavcev v bivši Nemški demokratični republiki so se delojemalci vse Nemčije odpovedali delu plač, delodajalci pa delu dobička. To smo zapisali v kolektivno pogodbo leta 1991.

Vlada je menila, da bo trg uredil prav vse probleme. Nemška politika gradi na ideji o konjskih figah. Pravijo, da je treba konje čimbolje krmiti, da dajejo iz sebe čimveč fig, ki so dobra hrana za vrabce. Vlada sploh ni razmišljala o pravičnejši politiki, ki ne temelji na konjskih žledcih in drobtinah za vrabce, to pa so delavci iz bivše vzhodne Nemčije.

Tudi mi izgubljam delovna mesta

V jeklarstvu je 30 tisoč odvečnih delovnih mest. Sindikati se moramo sprijazniti z izgubo delovnih mest v industriji, ki je svoj čas preživela. Na Bavarskem bo od treh ostala le ena jeklarna. Sem član nadzornega sveta ene od bavarskih železarn. Mi več ne govorimo o proizvodnji jekla, ampak o recikliranju odpadnega železa. Nemški zakon je predpisal obvezno reciklažo avtomobilov.

DGB ima veliko blagajno

Stroške nedavne stavke

predavanja sindikalnemu aktivu

Sindikati lahko vpliva na izbiro poti

Kapitalisti z zahoda so pogoltnili gospodarstvo vzhodne Nemčije in tamkajšnje prebivalstvo pri tem ni imelo nobenega vpliva. Privatizacija je bila izvedena tako, kot so jo načrtali njeni kreatorji, ki so lahko računali na denar velikega brata z zahoda.

V Sloveniji nimate denarja in bogatega sorodnika, se pa lahko sami odločate o izbiri poti. In pri tem mora sodelovati tudi sindikat. Vaš cilj mora biti človeka vredno življenje. Vmešavati se morate v vse, v razvoj, izobraževanje ipd. Oblike sindikalnega dela pa morate najti sami, saj naši recepti v vaših razmerah niso uporabni. Tudi vi morate vplivati, da bivše socialistične dežele ne bodo postale rezervat cenene delovne sile.

Stavke tudi ob socialnem paktu

Mislim, da je socialni pakt pravi način urejanja medsebojnih odnosov, vendarle le pod pogojem, da je sindikat enakopraven sogo- vornik. Socialni pakt pa ne ureja le mezd in plač, ampak tudi zaposlovanje in pravico do družbenega premoženja.

Stavke se praviloma organizirajo le proti znanemu nasprotniku, ki ga slovenski sindikati nimajo in zato ni klasičnih stavk v podjetjih. Legitimni pa so vsi sindikalni protesti in opozorilne stavke. Na ta način lahko politikom povemo, da morajo nekaj spremeniti, sicer ne bodo preživeli.

Franček Kavčič

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

- Gregor Miklič NOVA DELOVNA ZAKONODAJA Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 670,00 SIT
- Stane Uhan: PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI Statistični podatki - Kritična raven - Evropske cene in balkanske plače - Izhodiščni osebni dohodki - Kaj ve in misli vlada - Načrtovanje najnižje osnovne plače - Konkretne predloge - Podcenjeno znanje - Najvišje plače Cena 400,00 SIT
- Aleksej Cvetko NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji - Spremembe pogojev za upokojevanje - Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni - Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 680,00 SIT
- Emil Rojč KARIERA KOT SPREMINJANJE Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov Cena 850,00 SIT
- Več avtorjev SOCIALNA DRŽAVA Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST Cena 600,00 SIT
- Aleksej Cvetko ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOvem Novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju - Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov Cena 580,00 SIT
- več avtorjev: KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI Navodila - Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 700,00 SIT
- več avtorjev: MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU Delovno razmerje - Prenehanje potreb po delavcih - Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev - varstvo pravic delavcev - Varstvo pri delu - Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo - Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT
- Mira Becele STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOvem Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT
- Bogdan Kavčič DELAVCI IN UPRAVLJANJE Participacija - vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE - PRIROČNIKE

Pri e čelotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

- ..... izv. ● Kako uveljaviti
- ..... izv. ● Moje pravice na
- ..... izv. ● Stanov. razmerja
- ..... izv. ● Delavci in uprav.
- ..... izv. ● Nova del. zakon.
- ..... izv. ● Plačni sistem
- ..... izv. ● Nova ureditev...
- ..... izv. ● Kariera kot .....
- ..... izv. ● Socialna država ...
- ..... izv. ● Zdrav. zav. ....

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: ..... Ulica, poštna št. in kraj: ..... Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku. 2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju. Dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah - priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-278

ZAPOSLOVANJE DRŽAVLJANOV HRVAŠKE

Sindikata delavcev energetike, kemije in nekovinske industrije Hrvaške je 20. aprila 93 opozoril Svobodne sindikate Slovenije na nevarnost odpustitve 400 do 700 delavcev Ine Nafta iz Lendave. V svoj protest so zapisali, da slovenska podjetja odpuščajo izključno državljane Hrvaške.

O tem problemu so se prejšnji teden v Krškem posvetovali predstavniki tega hrvaškega sindikata in sindikata delavcev energetike ter sindikata delavcev nekovinske industrije Slovenije. Podpisali so dogovor o medsebojnem sodelovanju.

Po posvetu z vodstvom podjetja Nafta Lendava in na podlagi pisnega mnenja ministrstva za delo, družino in socialno varstvo pa je sekretar SDE Ivo Miglič poslal svojemu kolegu s Hrvaške Davorju Juriću tole pismo, ki ga objavljamo v celoti.

120.000 nezaposlenih delavcev, ki jih ima trenutno Slovenija, v ničemer ne potrjuje navedb oz. prakse, po kateri naj bi slovenska podjetja v preteklih letih odpuščala izključno delavce - državljane Republike Hrvaške.

Tudi dosedanje ravnanje podjetja Nafta Lendava to prakso zanika. V preteklih letih namreč v tem podjetju ni bilo odpuščanja delavcev iz Republike Hrvaške. Res pa je, da je bilo nekaj primerov, ko

je bil delavec izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja zaradi kršitev delovnih dolžnosti. Podjetje je tudi po sprejemu zakona o zaposlovanju tujcev tujim delavcem dalo ustrezna napotila za pridobitev delovnih dovoljenj. Tega so vsi dobili. V skladu s predmetnim zakonom jim je bilo to izdano za dobo enega leta. Določenemu številu delavcev to dovoljenje poteče v septembru, določenemu pa v oktobru leta 1993.

Dnevnih migrantov iz Republike Hrvaške je v podjetju Nafta Lendava 238. Od tega ima 52 delavcev delovno dobo do 10 let, 118 delavcev je z delovno dobo do 20 let, 68 delavcev pa ima delovno dobo nad 20 let. V podjetju je zaposlenih tudi 120 delavcev z dvojnimi državljanstvom.

Podjetje Nafta Lendava že od konca leta 1990 ni več v sestavi podjetja Ina Zagreb; od tega datuma dalje deluje kot samostojno podjetje s polno odgovornostjo.

Podjetje se že dalj časa srečuje s težavami, ki so tako ekonomske kot razvojne narave. Te težave so jih tudi privedle do sanacijskega programa, ki vključuje tudi problematiko prevelikega števila zaposlenih delavcev. Konkretno gre za ca. 395 delavcev, za katere po sanacijskem programu nimajo opredeljenih delovnih mest. Med temi delavci so tudi delavci dnevnimi mi-

granti - Republike Hrvaške. Podjetje se je namreč odločilo, da za te delavce ne bo več vložilo vlog za izdajo delovnega dovoljenja po izteku veljavnosti sedanjega. Pri tem vas moramo informirati o sprejetih omejitvah, po katerih bo Republiški zavod za zaposlovanje pri izdaji novih delovnih dovoljenj upošteval omejitve, ki jih predpisuje 2. odstavek 5. člena zakona o zaposlovanju tujcev. Le-ta namreč določa, da se delovno dovoljenje izda pod pogojem, da v evidenci Republiškega zavoda za zaposlovanje med nezaposlenimi osebami na ustreznem območju ni ustreznega kandidata, ki bi poleg splošnih pogojev, ki jih zahteva delodajalec, izpolnjeval tudi posebne pogoje za sklenitev delovnega razmerja. K temu naj dodamo, da ima celotno območje Prekmurja 16.3 odstotka brezposelnih. V občini Lendava pa je brezposelnih 1.611 delavcev.

Tujemu delavcu, ki ne pridobi novega delovnega dovoljenja, preneha delovno razmerje v skladu s 16. členom zakona o delovnih razmerjih z dnem prenehanja veljavnosti delovnega dovoljenja, in to ne glede na to, da ima lahko delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. V primeru, ko preneha tujemu delavcu delovno razmerje brez njegove krivde oz. volje, pridobi le-ta pravico do nadomestila iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti. To pa ne pomeni, da se tujcu zagotavlja nova zaposlitev.

Glede na zgoraj omenjeno stanje, nekatere nejasnosti med dnevnimi migranti in tudi glede na dezinformacije, med katere je šteti tudi določen del dopisa vašega poverjeništvu iz Čakovca, je sindikat podjetja Nafta Lendava organiziral 23. aprila t.l. poseben sestanek. Poleg določenega števila delavcev državljanov vaše države so se ga udeležili tudi direktor in vodstveni delavci podjetja Nafta Lendava ter predstavniki Zavoda za zaposlovanje občine Lendava. Udeležili pa so se ga tudi člani vodstva sindikata podjetja. Po informacijah, ki jih

imamo, je bil sestanek uspešen. Delavci so dobili potrebne informacije, razčiščene pa so bile tudi dileme v zvezi z zakonom o zaposlovanju tujcev. Delavci pa so izpostavili nekatera vprašanja, kot: zakaj se jih ne tretira kot trajne priseljence; zakaj tuji delavci po prenehanju veljavnosti delovnega dovoljenja niso vključeni v naše občinske zavode za zaposlovanje; zakaj se jim ne izplača odpravnina kot v Avstriji ali Nemčiji; kako bo z upokojitvami itd.

Na koncu naše informacije naj vas obvestimo, da smo z našimi vodstvi sindikatov podjetij, ki zaposlujejo tuje delavce, torej ne samo s sindikatom podjetja Nafta Lendava, vse od priprav, posebno pa še sprejema zakona o zaposlovanju tujcev, dogovorjeni za redno spremljanje in tudi vključevanje sindikatov v urejanje in razreševanje problematike, ki zadeva zaposlene tuje delavce v teh podjetjih in v Republiki Sloveniji.

O urejanju problematike zaposlenih delavcev državljanov vaše države Hrvaške v podjetju Nafta Lendava vas bomo sproti informirali.

ČLANSTVO SKEI SE ODLOČA O SPLOŠNI STAVKI

Na redni tedenski tiskovni konferenci Svobodnih sindikatov so se predstavili funkcionarji SKEI. Vladimir Bizovičar in Lidija Jerkič sta povedala, da je republiški odbor sprejel sklep o splošni stavki in postavil stavkovne zahteve, ki jih objavljamo posebej. Članstvo se mora o stavki izreči do 1. junija. Če bo zanj več kot 75 odstotkov članov SKEI, lahko že prihodnji mesec pričakujemo stavko, katere scenarij je zaenkrat skrivnost.

Vladimir Bizovičar je uvoledoma povedal, da je 60 odstotkov podjetij, ki so last sklada Republike Slovenije za razvoj iz kovinske in elektroindustrije. Sindikat se boji, da bodo ta podjetja odpustila 5.000 delavcev. Težko pa ni samo v podjetjih, ki so last sklada, ampak tudi v Riku in Hidrometalu, ki sta na poti v stečaj. V slednjem so delavci celo sami glasovali za stečaj. Podjetja nenehno zmanjšujejo število zaposlenih. Jeseniška železarna bo odpustila novih 500 delavcev in podobna usoda čaka tudi druge de-

Lidija Jerkič

kokrat dobili opozorilo, da zanj niso izbrali pravega časa. Kar trikrat je vlada potrebovala 100-dnevni premor, je povedal Vladimir Bizovičar.

Jerkičeva je najprej orisala podatke o pravnem varstvu delavcev v kovinski in elektroindustriji. Dejala je, da je položaj izredno slab in da mora SKEI nenehno zahtevati spoštovanje pravic iz panožne KP. V nekaterih primerih je SKEI vložil tudi tožbe. Največja anomalija pa je položaj zaposlenih v nekaterih podjetjih, ki več mesecev ne dobio plače, denar pa dobijo njihovi bivši kolegi, ki so pred časom postali presežni delavci. Po podatkih republiškega odbora je listine po 62. členu KP izdalo 60 odstotkov podjetij. V SKEI računajo, da bodo te listine dobile polno

veljavo v spremembah lastninskega zakona.

Nekatera podjetja so začela pripravljati lastninske programe. Lidija Jerkič je lahko videla devet takšnih programov in prav vsi so zamišljeni kot notranji odkup. Jerkičeva se boji, da bodo ti programi neuresničljivi, ker zaposleni nimajo dovolj denarja, da bi kupili objekte, ki so precejnjeni zaradi metode v otviritveni bilanci. Druga ovira za lastninjenje pa so revizijski postopki, ki so se začeli v kar 300 firmah kovinske in elektroindustrije.

Kolektivna pogodba za kovinsko in elektroindustrijo ni razveljavljena, zaradi zakona ne veljata le členu o izhodiščnih plačah in o eskalacijski klavzuli. Združenje pri gospodarski zbornici pritiska k nadaljevanju pogajanj in predlaga, naj se aneks k splošni KP za gospodarstvo vgradi v panožno KP.

Dušan Semolič je na tiskovni konferenci opozoril na slab položaj tehnične inteligence in na dolgoročne škodljive posledice zanemarjanja znanja in stroke. Sporazum med Češko in Slovenijo o uvozu avtomobilov je škodljiv, je dejal, saj bo prizadel 70.000 delavcev, ki v Sloveniji sodelujejo v proizvodnji avtomobilov.

Franček Kavčič

Vlado Bizovičar

lavce, razporejene v logistične centre.

Ukrepi gospodarske politike ne vplivajo pozitivno na gospodarstvo in na proizvodnjo. Tudi obremenitve podjetij se ne zmanjšujejo. Sindikat nima nobenih podatkov o novih delovnih mestih in zaposlovanju tistih, ki izgubljajo delo.

SKEI je v zadnjih dveh letih organiziral tri protestne shode. Stavkali so delavci v 260 podjetjih. Republiški odbor je večkrat napovedal splošno stavko, vendar so vsa-

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Pri založbi ČZP Enotnost je pravkar izšel roman Petra Božiča Zdaj, ko je nova oblast

Božiča literarni teoretiki uvrščajo med začetnike slovenske modernistične proze pa tudi modernističnega gledališča. Objavljal je v vseh kasneje prepovedanih slovenskih literarnih revijah, njegova avantgardna gledališka dela so uprizarjali v alternativnih gledališčih, marsikomu je šel in gre v nos kot neutrujen aktualnopolitični publicist, člankar, polemik in pamfletist v večini slovenskih časnikov.

»Literatura v bistvu vedno pomeni negacijo ali afirmacijo vrednot in vrednostnega sistema,« pravi Božič. »Pri mojem pisanju gre za povsem drugačno vsebino, popolnoma druge oblike.«

»Pri vsem, kar sem doslej povedal, ni šlo za nekakšne literarne vzorce, bivše ali sodobne, temveč za izrazito avtopoetiko izpovedi. Na ta način je nastala tudi moja struktura romana, ki sploh ni od začetka do konca ena sama sklenjena zgodba. Gre za polifono strukturo zgodb, ki se dogajajo v enem prostoru in v različnih časih. Poenostavljeno rečeno gre za freske usod posameznih ljudi v tem času, ki se srečujejo, razhajajo in so njihove zgodbe nedokončane tudi, ko se končajo.«

Naj vam prišepnemo, da je prizorišče romana predmestna gostilna nasproti psihiatrične bolnišnice, kjer se dogajajo tudi mnoge zlorabe v imenu »višjih ciljev«.

Figure v romanu so avtentične, pravi avtor, veliko opisanega se je res zgodilo. Čeprav gre za aktualnopolitični naslov, se dogajanje razpenja skozi štirideset let. To je obdobje avtoritarnega sistema, zaradi katerega se je vse v romanu zgodilo, in skozi usode junakov prihaja na dan politikum.

»Takega romana mi pred petimi leti ne bi objavila nobena založba,« pravi Peter Božič. »Se huje, tudi napisal ga ne bi, saj šele sedaj opažam, koliko podzavestne avtocenzure je bilo v nas.«

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam (o)

izvod(ov) knjige ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST avtorja Petra Božiča.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Naročeno, dne .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Cena 1.720 SIT

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku

2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

Zig .....

Podpis naročnika

STAVKOVNE ZAHTEVE

1. Umik zakona o plačah
2. Sprejem zakona o kolektivnih pogodbah
3. Uveljavitev listin za premalo izplačane OD pri lastninjenju
4. Zaščita kovinske in elektroindustrije in ohranjanje delovnih mest
5. Oprostitev plačila davkov na najnižje plače

S PLAČILNIMI KARTICAMI DO POPUSTOV

Poleg svetovno znanih in uveljavljenih plačilnih kartic imamo pri nas tudi tiste, ki jih izdajajo velika trgovska podjetja in časopisne hiše. Poseben status pa ima kartica Kluba Prijatelj. S temi plačilnimi karticami si seveda lahko pomagamo le doma, to je v svoji državi, vendar jih kljub temu ne gre podcenjevati. Ko smo praznih žepov, nam pridejo še kako prav.

Kartica MERCATOR

Klub Mercator, ki izdaja te kartice, obstaja že vrsto let. Temu primerno je razširil mrežo prodajnih mest, kjer je mogoče plačevati s kartico Mercator. Pogoj za pridobitev kartice je redno delovno razmerje. Na delovnem mestu vam potrdijo pristopno izjavo, potem pa posebna komisija odloči ali vam bo kartico odobrila ali ne. Uporabnik kartice lahko z njo brezgotovinsko in gotovinsko plačuje storitve in usluge na prodajnih mestih, ki so podpisala pogodbo o poslovanju s kartico Mercator. Ta mesta so označena s posebno nalepko.

Omenjena kartica je uporabna v trgovinah in drugih obratih Mercatorja na širšem območju Ljubljane, v Trzinu, na Ptuj, v Lenartu, Novem mestu, Trebnjem, Lendavi, Sevnici, Krškem, Idriji, Hrastniku, Gornji Radgoni, Metliki, Ormožu, Kočevju, Litiji, Vrhniki, Celju, Mariboru, Bohinjskem kotu, na Bledu... To so le kraji, kjer imajo Mercatorjeva podjetja sedež ali pa večje prodajalne. Sicer pa so Mercatorjeve trgovine v vseh večjih krajih širom po Sloveniji.

Kako plačujete z Mercatorjevo kartico? Gotovinsko ali brezgotovinsko. Brezgotovinsko plačilo blaga in storitev je omejeno z najnižjim in najvišjim zneskom. Za negotovinsko plačevanje boste enkrat mesečno prejeli zbirni račun, ki ga morate poravnati v predvidenem roku (23. v mesecu). Če boste plačevali z gotovino, boste lahko na prodajnem mestu uveljavili popust, če izpolnujete pogoje zanj. S temi pogoji pa se lahko seznanite na prodajnih mestih.

Kartica EMONA

Pogoj za pridobitev kartice Emona je prav tako izpolnitev pristopne izjave, ki jo potrdijo v vaši delovni organizaciji. Vpis-

nina za kartico Emona je 1.000 tolarjev, letna članarina pa 500 tolarjev. Trenutno lahko z emonskimi karticami plačujete v Emoninih diskontih, blagovni hiši Bežigrad v Ljubljani, v ljubljanskem Maximarketu, Dolenjki, Emoni Merkurju Ptuj, Globturju in v emoni Obala.

Zbirni račun dobite enkrat mesečno, poravnati pa ga morate v predpisanem roku, sicer vam zaračunajo zamudne obresti.

MANUFATURA in NAMA

Med plačilnimi karticami je vsekakor zelo zanimiva tudi kartica Manufaktura. Kako jo pridobite? Tako, da v eni od trgovin tega podjetja kupite blago za več kot 8.000 tolarjev. Vsak nadaljnji nakup s to kartico je kar za 10 odstotkov cenejši. To velja tudi za zelo skromne račune. S kartico Manufaktura lahko kupujete seveda le v prodajalnih tega podjetja.

Zadnje čase lahko tudi v Namirnih trgovinah opazite nalepko za plačevanje s kartico Mercator. Ta mesta so označena s posebno nalepko.

Kartica KLUB PRIJATELJ

Za kartico Kluba Prijatelj bi težko rekli, da sodi med prej opisane, saj se od njih razlikuje po vseh merilih. Kartico Kluba Prijatelj izdaja podjetje MATOM d.o.o. iz Ljubljane. Pridobite jo s plačilom članarine, ki je 170 švicarskih frankov, plačate jo v tolarški protivrednosti, lahko tudi v treh obrokih. Zanj prejmete zelo obširen katalog ponudbe, ki ga pripravljajo v klubu. Razdeljen je po dejavnostih.

S to kartico imate na okrog 2.000 prodajnih mestih, zaenkrat predvsem v Ljubljani, popust od 2 do 40 odstotkov. Popusti se seštevajo, kar pomeni, da popustu, ki ga že sicer nudi kaka trgovina, pripisejo še popust na kartico.

Posebnost kluba so poslovne informacije. Članom kluba iz svoje baze podatkov posredujejo informacijo o izdelkih in storitvah in o najugodnejših ponudbah. Manjše pošiljke ali izdelke, naročene v drugih krajih po Sloveniji, dostavijo brezplačno. Pri vseh omenjenih storitvah ne zaračunavajo provizij.

(Po Reviji za vzgojo in informiranje potrošnikov povzel A. U.)

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 20

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

- 1. Apartma na Pokljuki** – za 4 osebe, v celoti opremljen – cena 39 DEM na dan, mali apartma za dve osebi – cena 29 DEM v tolarški protivrednosti.
- 2. Apartmaji na Kopah** – opremljeni za 4 osebe: bivalni del, kuhinja in TWC. Cena 32 DEM.
- 3. Hišice na Veliki planini** – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – kočica ima elektriko. Cena 44 DEM v tolarški protivrednosti.
- 4. Apartmaji Kaninska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni, termini v maju. Cena 38 DEM v tolarški protivrednosti.
- 5. Rogla** – apartma za štiri osebe, v celoti opremljen kuhinja, spalnica, TV. Cena 49 DEM.
- 6. Apartmaji na Pokljuki** – za štiri ali 2 osebi z opremljeno kuhinjo. Prosti termini tudi za čas dopustov, praviloma so 7-dnevni. Cene: veliki ap. 42 DEM, mali ap. 27 DEM v tolarški protivrednosti. Cene do 1. julija so 34 DEM oziroma 21 DEM na dan.
- Kranjska Gora – Jasna** – tri- ali štiriposteljne sobe z etažnim sanitarijami. Cena polnega penziona 32 DEM, polpenziona 27 DEM v tolarški protivrednosti.
- 8. Avtocamp Vransko** – bivanje v prikolicah, penzion ali polpenzion. Kamp ima bazen z ogrevano vodo, teniška igrišča, jahalno šolo, organizirane izlete, piknike in še kaj. Lahko se dogovorite za postavitev svoje prikolice. Penzion 33 DEM, polpenzion 23 DEM. Člani Svobodnih sindikatov Slovenije imajo 5% popust. Postavitev prokolice 1.100 DEM – možno plačilo na obroke.
- 9. Počitniški dom na Sorici** – približno 50 ležišč. Cena penziona 21 DEM na osebo dnevno.
- 10. Apartmaji na Rogli** – za štiri osebe cena 47 DEM, za 6 oseb 58 DEM v tolarški protivrednosti. Nekaj terminov junija in julija.

Morje

- 1. Apartmaji v Lanterni pri Poreču**
od 2. 5. do 28. 5. 10. 7. do 20. 8.
18. 9. do 22. 10.
ap. za 3 osebe 19 DEM/dan 57
4 osebe 22 71
5 oseb 25 85
6 oseb 29 98

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 5. 1993 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

novi obrestne mere na revalorizirano osnovo. Revalorizacijska stopnja za maj 1993 znaša 1% mesečno, preračunano na letni nivo 12,43%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLAR-SKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,8%–0,9%	9,83%–11,12%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,08%–1,57%	13,12%–19,84%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,57%–1,73%	19,84%–22,08%
– vezava sredstev nad 3 mesece	1,73%–1,81%	22,08%–23,20%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	1,81%–1,89%	23,20%–24,32%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	1,89%–1,96%	24,32%–25,44%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev	MESEČNE	LETNE
– do 30 dni	1,00%	18,00%
– od 30 do 90 dni:		
– do 10.000,00 SIT	1,65%	20,96%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,73%	22,08%
– nad 50.001,00 SIT	1,81%	23,20%

KREDITNA PONUDBA:

- kratkoročni krediti privatnim osebam: z rokom vračila 6 mes. 3,00% 42,00%

Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.

NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316
Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

2. Hotel Tamaris pri Poreču	10. 7. do 20. 8.
od 2. 5. do 28. 5. 28. 9. do 22. 10.	
polpenzion	
enoposteljna soba 29 DEM/dan	56
dvoposteljna soba 25	52

Predlagamo vam čimprejšnjo rezervacijo, saj se bomo tako lahko ob 40-odstotni akontaciji dogovorili še za 2 obroka pred odhodom na dopust.

3. Fiesa – počitniški bungalovi – za dve, tri, štiri ali pet oseb, s penzionom ali polpenzionom. Termini: 26. 6., 3. 7., 10. 7., 17. 7., 24. 7., 31. 7., 7. 8., 14. 8. in 21. 8. Cene polpenziona: 26. 6. do 3. 7. odrasli 26 DEM, otroci 14 DEM; penzion: odrasli 30 DEM, otroci 15 DEM. Cene polpenziona od 3. 7. do 28. 8.: odrasli 37 DEM, otroci 20 DEM; penzion: odrasli 42 DEM, otroci 22 DEM.

4. Počitniški dom v Premanturi pri Puli – tri- ali štiriposteljne sobe s kopalnico, penzion ali polpenzion. Termini po izbiri. Informacije na telefon 061/153-130, gospa Karlin.

5. Nerezine Mali Lošinj – tri-, štiri- ali večposteljni apartmaji s celotno opremo, možnosti lastne priprave hrane. Cene: od 7. 6. do 11. 7. 16 DEM/osebo/dan
od 12. 7. do 22. 8. 19 DEM/osebo/dan
od 23. 8. do 12. 9. 16 DEM/osebo/dan.

6. Poreč – počitniški dom s penzijsko storitvijo. Polni penzion za odrasle 30 DEM, za otroke od 2. do 10 let 22 DEM v tolarški protivrednosti.

7. Počitniške hišice na Cresu – Stara Gavza – za tri, pet ali šest oseb. Cene: 20, 25 oziroma 30 DEM dnevno z dnevnim doplačilom 4 DEM na hišico. Termini od 28. 6. do 8. 7., od 8. 7. do 18. 7., od 18. do 28. 7. in 28. 7. do 7. 8.

8. Duga uvala pri Puli – enosobna stanovanja. Cena 30 DEM na dan.

9. Počitniško naselje Zaglav, otrok Cres – enosobna stanovanja za štiričlanske družine. Cena 30 DEM. Informativne rezervacije sprejemamo do 20. junija.

C. PRODAMO

1. Počitniški prikolci – model Adria 450 z vso opremo prodamo. Cena 100.000,00 SIT. Pokličite 064/631-232.

E. VZAMEMO V NAJEM

1. Počitniški dom z urejeno kuhinjo za približno 45 oseb v Slovenskem primorju iščemo. Ponudbe zbira Atris.

F. TUJINA

1. Bivanje na Češkem – sindikalni dom 80 km pred Prago. Cena penziona 16 DEM.

G. SEJMI

1. Euroshop Düsseldorf – od 12. do 16. 6. 1993: gradnja in oprema trgovin, transport, svetlobna tehnika, oprema za reklamo. Potovanje z letalom, 3 nočitev z zajtrkom 1.190 DEM.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije zahtevamo takojšnje plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja.** ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Fredijeve

Če bi nevoščljivost gorela, bi bila Slovenija energetska velesila.

Zgodovinske izkušnje kažejo, da so tudi sodni mlinci mlinci na veter.

Le tisti, ki imajo dolge prste, imajo dosti pod palcem.

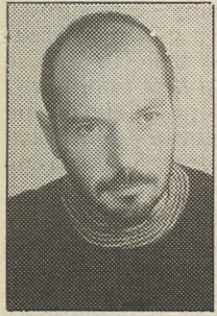
Risba: Jan Kowsky, besedilo: Katja Jelen

Slovenska produkcija in recesija v Zahodni Evropi

Piše: Franci Kržanič

Na sorazmerno ugodne obete za izboljšanje produkcije na Slovenskem sredi leta 1993 kažejo: ponovna rast trgovine na drobno po upadanju v prvih dveh letošnjih mesecih, nadaljevanje zmanjševanja zalog neprodanega blaga pri proizvajalcih, povečevanje vrednosti deviz v tolarjih nad inflacijo in s tem rast konkurenčnosti slovenske ponudbe na tujem, zniževanje obrestne mere zaradi zelo nizkih revalorizacijskih faktorjev (veliki R) ter obeti, da se bo prenehala indeksacija plač, kar bo zmanjšalo tveganje pri zaposlovanju in sklepanju terminskih poslov (zlasti v izvozu, kjer ni indeksacije, pač pa so pogodbeni zneski opredeljeni v devizah). Po drugi strani pa na poslabšanje produkcije kažejo: veliki gospodarski pesimizem (zaradi neresnih »interventnih« ukrepov slovenske ekonomske politike) pri poglobljanju in širjenju recesije v Zahodni Evropi.

V prvih mesecih letos je produkcija hitro upadala pri vseh najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnerjih v Evropski skupnosti. Po podatkih londonske revije *The Economist* se je v Nemčiji industrijska produkcija zmanjševala po 14 odstotkov, v Franciji po 12 in v Italiji po 3 odstotke letno (v te tri države proda Slovenija približno polovico svojega izvoza, upoštevaje tudi trgovino z drugimi jugoslovanskimi republikami). Poleg omenjenih držav je v Zahodni Evropi upadanje gospodarske dejavnosti zajelo tudi Nizozemsko, Španijo, Svico in Švedsko, medtem ko produkcija v Belgiji in Angliji še narašča. Podatki o upadanju trgovine na drobno (v večini držav, kjer se zmanjšuje produkcija) kažejo, da se bo recesija še nekaj časa poglobljala. Vlade se je lotevajo na dva različna načina: z zniževanjem obrestnih mer (Nemčija in Francija) in zmanjševanjem deviznega tečaja domače valute (Italija). V podobni recesiji sredi sedemdesetih let se je drugi način pokazal za učinkovitejšega, predvsem pa z negativnimi stranskimi posledicami v tujini (primanjkljaj v zunanjetrgovinski menjavi in večja brezposelnost pri glavnih trgovinskih partnerjih) in ne doma.

Za Slovenijo je v sedanji zahodnoevropski recesiji še zlasti pomembno, da zmanjševanja povpraševanja iz tujine (zaradi te recesije) ne nadomešča s spodbujanjem domače porabe (v najhujšem primeru celo z »ugodnimi« tujimi krediti financiranim primanjkljajem proračuna), pač pa z dodatnim spodbujanjem izvoza. Tako kot to počne Italija (in pred njo tudi ZDA). V obdobju sorazmerno visokega povpraševanja po devizah na slovenskem trgu je politika spodbujanja izvoznega povpraševanja že v preprostem dejstvu, da država: 1) ne povečuje monetarne ponudbe, 2) ne dopušča monopolom »mark up« oblikovanja cen (podražitev izdelkov za enak odstotek, kot se spreminja njihov uvozni strošek), pač pa le za tisti del, ki ga ta strošek dejansko predstavlja in končni ceni, ter 3) dopušča nadaljnje tržno zniževanje devizne cene tolarja tako, da ne prodaja deviz iz deviznih rezerv.

Pri presoji rezultatov takšne politike bo treba upoštevati časovno obdobje (približno sedem mesecev), ki ga tečajna politika potrebuje za učinkovanje, in pa dejstvo, da je verjetno (sodeč po ekonometričnih ocenah za nekdanjo Jugoslavijo) vpliv upadanja dohodka v razvitih državah bistveno močnejši od vpliva zniževanja vrednosti tečaja naše valute (po ekonometričnih ocenah nekdanje Jugoslavije bi enodstotno zmanjšanje družbenega produkta Francije, Italije ali Nemčije nadomestilo okoli 5-odstotno zmanjšanje vrednosti slovenske domače valute, merjeno v denarnih enotah teh držav). V Italiji, Nemčiji in Franciji družbeni produkt letos upada zgolj po 2 do 3 odstotke letno, kar je precej počasneje od zmanjševanja industrijske produkcije in je moč nadomestiti z že izvedenim približno 10-odstotnim realnim znižanjem vrednosti tolarja v zadnjih mesecih. Upoštevati je treba, da je ugoden vpliv povečane konkurenčnosti na gospodarsko rast še večji, saj sprememba tečaja ne zadeva samo slovenske trgovine z omenjenimi državami. Če bo protiinflacijska politika vzdržala, bo to pomenilo zadrževanje sedanje, nizke, ravni gospodarske dejavnosti in zaposlenosti, vendar pa vsaj ne njenega nadaljnjega poslabšanja.

Ena od možnosti državnega vpliva na krepitev gospodarske dejavnosti in zmanjšanja neugodnih učinkov krčenja povpraševanja po slovenskem blagu v Zahodni Evropi je tudi oblikovanje cone proste trgovine s Češko in Slovaško. Kako hiter in kako močan bo vpliv nastanka takšne cone na gospodarsko dejavnost in blaginjo v državah članicah, je odvisno od obsega medsebojne menjave pred vzpostavitvijo proste trgovine ter od cenovne elastičnosti izvoza in uvoza (dejstva, koliko odprava carin in s tem pocenitev blaga ene ter druge strani vpliva na povečanje nakupa oziroma prodaje iz enega v drugo članico cone proste trgovine). Slovenska trgovina s Češko in Slovaško je v preteklosti (podatki za leto 1990) predstavljala le dva odstotka našega izvoza oziroma uvoza, kar pomeni, da trgovski stiki niso toliko razviti, da bi si ob nastanku območja proste trgovine lahko obetali hitro povečevanje obsega menjave. Če ne drugega, bo enostavno primanjkovalo informacij, kaj in po kakšni ceni je moč kupiti oziroma prodati v trgovini med gospodarstvi naših držav.

Drugo je vprašanje cenovne elastičnosti menjave, ki v administrativno vodenih gospodarstvih ni bila visoka, od že dosežene preobrazbe pa bo odvisno, koliko se je prilagodljivost prodajalcev in kupcev v teh državah dejansko povečala. Zelo verjetno bo preteklo še precej Vltave in Ljubljane, preden bo trgovinska unija Slovenije s Češko in Slovaško znatneje (ali vsaj zaznavno) vplivala na izboljšanje slovenskih gospodarskih tendenc.

PUSTIMO ŽIVETI VSAJ TISTIM, KI DELAJO ZA DVA

Vlada Republike Slovenije je pred dnevi določila, kot sama pravi, besedilo osnutka zakona o igrah na srečo. To gradivo, ki že leto ali dve leži na poslanskih mizah in je predmet povsem nasprotujočih ocen, je znova dvignilo precej prahu. Pravzaprav toliko, da mnogi spet predlagajo, naj ne bi hoteli in vse skupaj znova dobro premislili. Predvsem zato, ker se ne gre pretirano izživljati nad kuro, ki nam dobesedno pridno nosi zlata jajca. Kdo nam jih bo potlej, če bomo to dragoceno nesnico spravili ob življenje?

Osnetek zakona o igrah na srečo namreč predvideva poddržavljanje naših igralnic. Denar, ki so ga zaslužili po posameznih slovenskih regijah, naj bi se torej po novem stekal v republiški proračun. Ta pa je, kot dobro vemo, navadna vreča brez dna. Pravega motiva in spodbude za kolektive, ki se ukvarjajo z igralniško dejavnostjo, torej ne bi bilo več. In kjer ni motiva, tudi ni nenehne rojevanja novih zamisli in nujnega vlaganja v razvoj. Ob kritiki vlade in pomislekih, da bi le-ta poddržavila najdonosnejša podjetja, ne gre torej za preganjavico ali kaj podobnega, temveč za utemeljeno bojazen, da bomo v našem turističnem gospodarstvu uničili še tisto, kar bi kazalo še bolj negovati, spodbujati in delavce, ki so zaposleni na tem področju, še bolj nagravati.

Pa še beseda ali dve o zakonu oziroma o spornem osnutku zakona o igrah na srečo. Ta med drugim pravi, da mora biti v ustanovitvenem kapitalu igralnice Republika Slovenija udeležena z najmanj 66 odstotki. Vendar, kako to speljati? Preprosto vzeti in na-

Malce po shakespeareovski: Biti ali ne biti? Bolj po kmečko pa: Negovati in bogatiti s še kakovostnejšo ponudbo ali – podržaviti in uničiti?

novi gore papirja. Omenjeno »agencijo« naj bi vodil upravni odbor s predsednikom in osmimi člani. Ti ljudje naj bi sedeli tudi v upravnih odborih igralnic in predstavljali Republiko Slovenijo kot lastnika večinskega kapitala. Pri vseh teh načrtih podržavljenja in več kot očitni želji po lahkotni »dokapitalizaciji« se seveda vsiljuje vprašanje, če v tem primeru ne gre za račun brez krčmarja? Bo igralništvo vzdržalo in sploh preživelo, če se bo z njegovim kapitalom mastila državna bi-

novi gore papirja.

Omenjeno »agencijo« naj bi vodil upravni odbor s predsednikom in osmimi člani. Ti ljudje naj bi sedeli tudi v upravnih odborih igralnic in predstavljali Republiko Slovenijo kot lastnika večinskega kapitala. Pri vseh teh načrtih podržavljenja in več kot očitni želji po lahkotni »dokapitalizaciji« se seveda vsiljuje vprašanje, če v tem primeru ne gre za račun brez krčmarja? Bo igralništvo vzdržalo in sploh preživelo, če se bo z njegovim kapitalom mastila državna bi-

PLES NA KONICI NOŽA

Ples na konici noža – tako so v Mercatorjevem glasilu »M« označili poslovanje v minulnem letu, v katerem je celotni sistem prigrisodil okoli milijardo tolarjev izgube ali odstotek prihodka. Eden od vzrokov za takšen rezultat so tudi preverjanja in nove očitne vrdnosti podjetij, kar so od podjetij, še preden so izdelala zaključni račun, terjale priprave na lastninjenje oziroma priprava otvoritvene bilance, v kateri mora biti pred lastninjenjem prikazana realna vrednost podjetij in zemljišč. Drugi vzroki pa so seveda prav takšni kot v večini gospodarstva, s tem da je Mercator oziroma so posamezna podjetja tega sistema močnejše občutila izgubo bivšega jugoslovanskega trga in premoženja, ki so ga imela širrom po Jugoslaviji. Pa seveda slabe likvidnostne razmere doma, majhna kupna moč, finančna nedisciplina, pravne praznine in kajpak – konkurenca zasebnikov, ki jo v Mercatorju ocenjujejo kot »agresivno in tudi neloyalno«.

Mercatorjevo poslovno poročilo za lansko leto je tokrat prvokrat ločilo poslovne rezultate od podjetij, ki so v večinski lasti krovnega podjetja, in rezultate drugih Mercatorjevih podjetij in zadrug.

Krovno podjetje je večinski lastnik 43 podjetij, v katerih je več kot 11000 zaposlenih. Lani so ta podjetja ustvarila skoraj 78 milijard tolarjev prihodka ali nekaj manj kot 70 milijonov na zaposlenega.

V primerjavi z letom poprej, torej letom osamosvojitvene vojne, je prihodek realno upadel za 21,7 odstotka. Odhodki pa so bili za 3 desetine odstotka višji od prihodkov. 1725 zaposlenih v 14 kmetijskih zadrugah pa so ustvarili 13,7 milijarde tolarjev prihodka in za las manj potrošili. Celoten sistem je v petih različnih gospodarskih dejavnostih (v Mercatorju se ukvarjajo s trgovino, kmetijstvom, industrijo, turizmom, gostinstvom in storitvami) skupaj ustvaril 95,6 milijarde tolarjev prihodka.

V primerjavi z letom poprej je tega za 139 odstotkov več. Toda ker so cene v istem času zrasle za več kakor dvakrat, je realno dohodek padel za dobro petino, saj v nobeni dejav-

nosti rast dohodka ni dosegla rasti cen. Akumulacija je upadla tudi nominalno, in to kar za 37 odstotka in komaj preseгла 202 milijona tolarjev. Samo industrijska podjetja v Mercatorju so akumulacijo nominalno povečala, vendar le za 5 odstotka kar je glede na rast cen toliko kot nič.

Izgube je, kot smo zapisali, malo manj kakor milijardo tolarjev. Največ so je prigrisodarili v trgovini, skoraj tri četrtine vse izgube, kar je razumljivo glede na obseg dejavnosti. V kmetijstvu so prispevali k skupni izgubi 12 odstotkov, v industriji 6,5 odstotka, v gostinstvu in turizmu 6,9 in v storitvenih dejavnostih 2,3 odstotka. Zmanjšalo se je tudi število zaposlenih. Lani jih je podjetje zapustilo 11 odstotkov, tako da je bilo v celotnem Mercatorjevem sistemu ob koncu leta zaposlenih še nekaj več kakor 13400 delavcev. Glede na možnosti poslovanja tudi plače niso bile gledene: v povprečju dobrih 29000 tolarjev ali malo pod republiško povprečno plačo. O tem, kako v Mercatorju plešejo na konici noža letos, pa kdaj prihodnjic.

Andrej Ulaga

nosti rast dohodka ni dosegla rasti cen. Akumulacija je upadla tudi nominalno, in to kar za 37 odstotka in komaj preseгла 202 milijona tolarjev. Samo industrijska podjetja v Mercatorju so akumulacijo nominalno povečala, vendar le za 5 odstotka kar je glede na rast cen toliko kot nič.

Izgube je, kot smo zapisali, malo manj kakor milijardo tolarjev. Največ so je prigrisodarili v trgovini, skoraj tri četrtine vse izgube, kar je razumljivo glede na obseg dejavnosti. V kmetijstvu so prispevali k skupni izgubi 12 odstotkov, v industriji 6,5 odstotka, v gostinstvu in turizmu 6,9 in v storitvenih dejavnostih 2,3 odstotka. Zmanjšalo se je tudi število zaposlenih. Lani jih je podjetje zapustilo 11 odstotkov, tako da je bilo v celotnem Mercatorjevem sistemu ob koncu leta zaposlenih še nekaj več kakor 13400 delavcev. Glede na možnosti poslovanja tudi plače niso bile gledene: v povprečju dobrih 29000 tolarjev ali malo pod republiško povprečno plačo. O tem, kako v Mercatorju plešejo na konici noža letos, pa kdaj prihodnjic.

Povzel: B. R.

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Priročnik je izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.
Cena priročnika je 850 SIT.

AVTOMONTAŽA NA POTI PRENOVE

Med podjetji, ki so se lani jeseni prijavila na razpis vladnega projekta »Prenova podjetij« in ki so se vladnim ekspertom zdela dovolj perspektivna, da se spleča pokriti dve tretjini stroškov za analizo razvojnih sposobnosti in tržnih možnosti, je bila tudi ljubljanska Avtomontaža. Oziroma bolj rečeno, tisto, kar je pred štirimi leti od podjetja z devetimi, tudi dislociranimi tozdi, ostalo: malo več kakor 800 zaposlenih v Holdingu ter dveh družbah hčerah, Cosmosu in Avtomontaži Busu. Analizo je izdelala znana svetovalska firma A. T. Kearney. O njenih izsledkih in odnosu Avtomontaže do njih smo se pogovarjali s predsednikom poslovnega odbora holdinga Dragom Lipičarjem.

Za uvod malo zgodovine: v letu 1988 je takratno Avtomontažo doletela prisilna uprava, kar se je leta 1990 končalo tako, da se je osamosvojilo sedem tozdov (večinoma iz drugih krajev), prezaolženemu ostanku pa je 28 upnikov (največja sta bila Ljubljanska banka in Petrol) dolgov spreminilo v lastninske deleže. Ostanek se je reorganiziral v kapitalsko družbo, holding z dvema hčerama: Avtomontažo Bus in Avtomontažo Cosmos. Po reorganizaciji Tama, s katerim Avtomontaža Bus že dolga leta tesno sodeluje, pa razmišljajo (v zadnjem obdobju še posebej močno) o ustanovitvi zaključnega poslovnega sistema za proizvodnjo in prodajo avtobusov, ki bi se imenoval, recimo, Slovenija Bus (če bo država seveda dovolila takšno »skrunjenje« imena Slovenija). Ta čas je podjetje moralo kajpak prehoditi ves križev pot političnega in gospodarskega združevanja z Jugoslavijo, pri čemer je bilo ob lep delež kupcev avtomobilov

ter prodajalcev surovin in polizdelkov. Da tega še ni uspela povsem nadomestiti, priča tudi lanskoletni zaključni račun: skoraj dva milijona mark izgube. Ta je seveda tudi posledica čudnega gibanja tečaja tolarja in s tem nesorazmerja med tolarско vrednostjo izvoza ter cenami polizdelkov in surovin na domačem trgu.

»Letos imamo prvokrat v zadnjih štirih letih že razprodane vse proizvodne zmogljivosti, kar bi nam moralo, ob normalnem poteku proizvodnje, in ustreznih cenovnih razmerjih prineseti okoli dva milijona mark dobička«, pravi Drago Lipičar. »Nerodno je le to, da smo stroške že tako znižali, da nimamo tu skoraj nobene rezerve več – razen odpuščanja ljudi – in zato vsaka motnja v proizvodnem procesu takoj zniža predvideni dobiček.«

Perspektivnost je bil eden glavnih razlogov, zaradi katerega je AM Avtomontaža prišla v krog podjetij, ki jim je vlada delno pokrila stroške za raziskave svetovalne firme A. T. Kearney. Stroški analize niso bili majhni (nekatera podjetja jih celo niso zmogla in so odstopila od ponujenega programa) in tudi podoba razglašene Avtomontaže v ogle dalu, ki ga je nastavil A. T. Kearney, je bila vse prej kakor lepa. Toda Drago Lipičar nikakor ne more in tudi neče skriti zadovoljstva.

»Mi smo sicer že pol leta prej podpisali pogodbo z neko drugo angleško svetovalno firmo, ki nas je veliko naučila v zvezi s planiranjem«, je povedal Lipičar. »Ko pa smo zvedeli za vladin projekt, smo se nemudoma prijavili in s tem prihranili približno tretjino denarja, ki bi ga sicer plačali prvi svetovalni firmi. Poleg tega pa je bil pristop A. T.

Kearneya drugačen: njegovi analitiki so se »zapodili« neposredno nad naše stroške in še podatke o podobnih podjetjih z vsega sveta so imeli, česar prva firma ni premogla. Tako smo dobili portret naše firme brez enega samega lepotelega popravka.«

Na kratko povedano, svetovalci so dejali približno takole: če želite poslovati z dobičkom, podvojite proizvodnjo ali pa za polovico zmanjšajte število zaposlenih...

»Tako smo se prvokrat po reorganizaciji srečali s presežki delavcev«, je nadaljeval Drago Lipičar. »Glede na to, da proizvodnje in s tem pro-

Drago Lipičar, predsednik p.o. Holdinga Avtomontaža: Če bi vlada takšne svetovalne firme spustila še v gospodarstvo, da bi prečesale njihove stroške, bi gospodarstvu naredila največjo uslugo.

daje ni mogoče podvojiti, smo se odločili ubrati srednjo pot med obema možnostma. Ugotovili smo 105 presežnih delavcev, vsi so režijski, ki jih bomo morali odpustiti. Obenem pa se močno trudimo, da bi zagotovili večjo proizvodnjo in tudi trg.«

Primerjava Avtomontaže z drugimi proizvajalci avtobusov v Evropi je še pokazala,

da ima ljubljansko podjetje sicer najnižje stroške materiala zato pa porabi precej več energije, ima precej višje stroške dela, da plačuje daleč najvišje obresti in ima najnižjo amortizacijo (ker imajo konkurenti mnogo boljše opremljenosti). Eden največjih krivcev za slabe rezultate pa je nelikvidnost, ki se vleče vsa zadnja leta. Gre za 6 milijonov mark obratnega kapitala, ki ga zaradi lastnih težav ne morejo primakniti niti glavni delničarji. A. T. Kearney je zato svetoval, naj se podjetje poskusi dokapitalizirati, naj se tehnološko in poslovno poveže s kakim velikim proizva-

jalcem avtobusov, zaradi pridobitve sodobne tehnologije, kar je nujno za obstanek. Svetoval je znižanje števila zaposlenih, zmanjšanje stroškov nabave, izdelovati samo naročene proizvode in ne na zalogo. Predlagal je tržno usmeritev (izbiro trgov), izboljšavo komercialnega procesa in vpeljavo dobrega informativnega sistema, če naštejemo samo najpomembnejše ukrepe.

»Vsega smo se že lotili in nekatere akcije so pred uspešnim koncem«, nam je zatrdil Drago Lipičar. »Tako se bomo najbrž že v kratkem dobro prodali. Z dodatnim kapita-

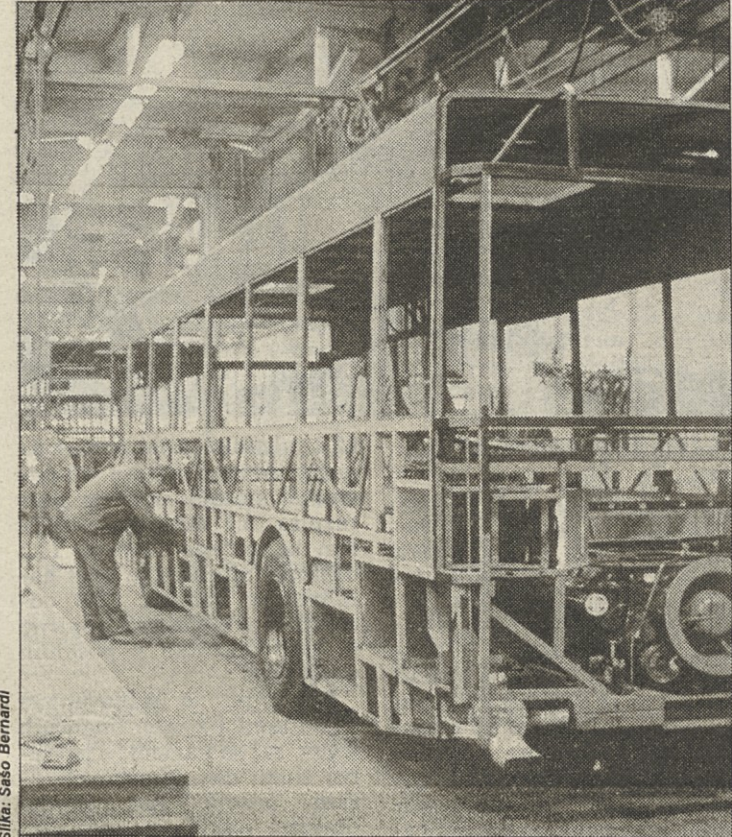
lom bomo, upam, poslovno zrasli in v nekaj letih postali zanimiv partner tudi za velike proizvajalce avtobusov. Povezava s TAM Busom bi lahko bila dovolj velika vaba za našega dosedanega partnerja, zahodnonemškega Mana, da bi bil pripravljen več poslovno-tehnično sodelovati in bolj enakopravno. V letošnjem planu smo začrtali znižanje stroškov nabave za 5 odstotkov in vpeljavo devizne klavzule – gibanje cen surovin v razmerju z gibanjem vrednosti marke. Odločili smo se tudi nabaviti IBM informacijski sistem Copics, ki bo močno olajšal poslovanje, pripravo dela in organizacijo poslovanja itd.«

Le glede trga se v Avtomontaži niso strinjali s svetovalci. Ti so jim za najbolj perspektivne omenjali trge v Aziji in posebej na Kitajskem, vzhodno Evropo pa prikazali najmanj perspektivno. Lipičar pravi, da so sami pravilno ocenili, da bodo s svojo ceno, ki je nižja od zahodnoevropskih proizvajalcev in kakovostjo, ki je višja kot v bivšem SEV-u, za tamkajšnje države zelo zanimivi proizvajalci. Zadnja naročila in poslovni aranžmaji v državah vzhodne Evrope kažejo, da bo za tovrstno proizvodnjo naše kakovosti in cenovnega razreda dovolj kupcev, pravi Lipičar.

»Skratka, svetovanje tujih firm visoko cenim. Nepristransko so nam pokazali, kakšni smo in kakšni bi lahko bili ter kako naj takšni – boljši – postanemo. Zato zasluži visoko priznanje tudi vlada, ki se je odločila podjetjem, ki so prišla v izbor za tovrstne analize, finančno pomagati. Priporočam pa ji, naj kaj podobnega – takšne svetovalske firme v svetu so – naredi tudi za področje javne porabe. S tem ko bi nepristranske in neprizadete analitike spustila nad stroške družbene nadgradnje, bi naredila gospodarstvu največjo možno uslugo.«

Boris Rugelj

Foto: Sašo Bernardi

Avtomontaža je v svetovnem merilu zelo majhen proizvajalec z manj kot 400 izdelanimi karoserijami letno. Svetovna produkcija je okoli 280.000 avtobusov. Toda za kruh se mora boriti na vseh celinah.

REŠITEV ZA GOSPODARSTVO

Ali se slovenskemu gospodarstvu odpira trg, po kakovosti podoben bivšemu jugoslovanskemu, po obsegu pa mnogo večji? Tako se že sprašujejo prenekateri po sklenitvi sporazuma s takoimenovano višegralsko skupino o sorazmerno hitrem zmanjšanju in naposled ukinitvi carin na pretok blaga, katerega izvor je na tleh držav članic. Seveda je splošni odgovor na tako posplošeno vprašanje negativen. Edina podobnost med bivšim jugoslovanskim in bomočim »višegralskim« trgov je v tem, da bo na trgih naštetih držav lažje prodajati izdelke kakor v Zahodni Evropi in da bodo tudi surovine in polizdelki cenejši. Sicer pa poglejmo, kaj o ustvarjanju novega skupnega trga v Evropi menijo v slovenski črni in barvni metalurgiji ter kovinski industriji.

Francka Gabronova, sekretarka združenja

kovinske industrije pri GZ nam je dejala, da je sporazum načelno kajpak v redu, saj vsaka razširitev trga slovenskemu gospodarstvu samo koristi. Je pa v samem sporazumevanju o carinskih olajšavah nekaj občutljivih točk, ki jih bo treba še razrešiti. Gre za izdelke, ki bodo deležni določenih količinskih omejitev ali pa so države zainteresirane za izvoz, vendar izdelki niso dovolj domači. Tako bo na primer težavno urediti medsebojno prodajo osebnih avtomobilov, saj je tudi Škoda v prednosti, slovenski avtomobili pa nimajo vgrajenih dovolj domačih delov (40%), da bi po normah ES veljali za domač izdelek. Posebej bo treba obravnavati tudi prodajo nekaterih drugih izdelkov: viličarjev, orodnih strojev (nekaterih), traktorjev. Sicer pa je Slovenija dala na tako imenovano listo C (omejitve) sorazmerno malo izdelkov.

Razlike v trgovanju, na primer s Češko, pa ne bodo velike, ko se bo začel uporabljati podpisani sporazum, saj je Slovenija že doslej imela status države z največjimi ugodnostmi.

Med podjetji, ki so posebej zadovoljna z višegralskim sporazumom, je ljubljanska Avtomontaža. To podjetje se je sicer začelo že pred dvema letoma pogovarjati o postavitvi tovarne avtobusov na Slovaškem, po osamosvojitvi Slovaške pa so dogovori postali še intenzivnejši in so takorekoč pred zaključkom. Slovaki si želijo lastno podjetje za izdelavo avtobusov (čeprav je češka tovarna desetkrat zmogljivejša od slovenske). Bodoča skupna firma med TAM Busom in Avtomontažo Busom bo na Slovaškem skupaj s Slovaki vložila kapital v izgradnjo montažne tovarne, v kateri naj bi v začetku slovenske avtobuse le malo, z leti pa vse več

dograjevali sami. Trg v bivši Vzhodni Evropi se s tem ne odpira le obema slovenskima tovarnoma, ampak tudi zahodnonemškemu Manu, katerega motorje bodo vgrajevali v te avtobuse. Zasedaj slovenski motorji še ne zadovoljujejo strogih evropskih ECE norm (v zvezi z onesnaževanjem okolja). Odpirajo pa se tudi trgi, na katerih Avtomontaža dosedaj ni imela velike želje prodajati, ker je bil dobiček pre-majhen. S cenejšo slovaško delovno silo in cenejšimi slovaškimi materiali bodo avtobusi Avtomontaže tudi na takih trgih (denimo arabskih) dovolj dobičkonosni. Skratka, v Avtomontaži gesto slovenske vlade toplo pozdravljajo.

V Združenju črne in barvne metalurgije menijo, da je potrebno pripraviti študijo o vplivu sporazuma na naše gospodarstvo. Posebej pa so opozorili, da morajo sporazumi posebej urediti uvoz sivega surovega železa, ki ga potrebujejo livarne sivih litov. Natančno mora biti določen tudi uvoz odpadnega železa, pri čemer je treba zagotoviti rezervni kanal. Dopolnili pa so tudi listo z izdelki barvne metalurgije.

B.R.

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 870 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreključno naročamo ... izvod(ov) brošure ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, čne: .....

Žig

Podpis naročnika

SEJEM PODJETNIŠTVA

Konec maja in prve dni junija bosta na Ljubljanskem sejmu hkrati odprti dve prireditvi: peti Marketinški klub, sejmsko srečanje ponudnikov in porabnikov marketinških in poslovnih storitev, materiala in opreme, ter prvi Podjetniški sejem, sejem podjetništva ter izdelkov in storitev, ki spodbujajo in pospešujejo podjetništvo.

Podjetniški sejem bo letos kot samostojna prireditve doživljal premiero. Na njem se bodo predstavili vsi, ki lahko na kakršen koli način pomagajo podjetnikom. Osnovna zamisel sejma je, da bi že uveljavljeni podjetniki kot tisti obiskovalci, ki bi to radi postali, na enem mestu našli vso ponudbo, ki jim pomaga

pri njihovem delu. Vsebinsko je sejem razdeljen na izobraževalne storitve, zavarovalniške storitve, posredovanja zaposlitev oziroma iskanje kadrov, na nakup in prodajo, na jem in opremo poslovnih prostorov, na njem bo računalniška in telekomunikacijska oprema, odkrivala se bodo možnosti za nabavo in lizing vozil in za rent-a-car ter servisi, catering storitve in poslovna darila. Prijavljenih je 48 domačih in 12 tujih razstavljavcev, in to iz šestih držav. Najbolj oddaljena med njimi je Tajvan. Podjetniški sejem bo dobrodošla in smiselna dopolnitev Marketinškega kluba, ki bo letos že petič. Tokrat prinaša v ustaljeni program nekaj novosti: prene-

šen je z jesenskega na pomladanski čas, poleg podjetniškega pa mu je dodan še sejem umetnosti in starin. Sicer pa vsebinskih sprememb ni. Gre za predstavitev tržnega komuniciranja s poudarkom na delu agencij in medijev. Letošnja vodilna tema sejma je sejmska dejavnost, kjer se bodo predstavile nekatere domače in tuje sejmske hiše, hkrati pa tudi vsi, ki kakorkoli pripomorejo k uspešnemu sejmskemu nastopu. Na sejmu sodeluje 47 domačih in 10 tujih razstavljavcev. Vse tri sejme pa seveda po tradiciji spremljajo še številne druge aktivnosti, predavanja, predstavitev, srečanja, okrogle mize.

B.R.

PREPLITVA SKLEDA ZA TOLIKO ŽLIC

Slovenija ima okoli 690 tisoč stanovanjskih enot. Od tega je bilo pred začetkom privatizacije v družbeni lasti približno 230 tisoč stanovanj ali tretjina vseh. Z dnem, ko je stanovanjski zakon začel veljati, je približno tretjina teh družbenih stanovanj pripadla občinam, lastniki preostalih pa so bili republika, razne njene ustanove in podjetja.

Republiški stanovanjski sklad, ki se ukvarja z (raz)prodajo teh stanovanj, jih je doslej odprodal 88 tisoč, zanje pa iztržil okrog 3 milijarde tolarjev. Letos oktobra, ko se bo iztekel rok za odkup stanovanj, naj bi bila prodana polovica vseh v družbeni lasti.

In za kaj gre denar od izkupička teh prodaj? Sklad, katerega glavni finančni vir je del kupnin od prodaje stanovanj po stanovanjskem zakonu, je lani v treh razpisih razdelil med nekaj manj kot 7000 upravičenih prosilcev za okoli 3,6 milijarde tolarjev posojil.

Prvi razpis je bil namenjen poplačilu dragih bančnih stanovanjskih posojil. V ta namen so razdelili 1,9 milijarde tolarjev. Z drugim razpisom so sofinancirali reševanje posebnih bivalnih potreb duševno in telesno prizadetih ter ustanovitev Gradbenega centra Slovenije (z okrog 190 milijoni tolarjev); gre torej za nalogo, ki naj bi jo po zakonu vseboval nacionalni stanovanjski program. V zadnjem, lanskem razpisu, namenjenem posojilu za nakup, gradnjo in prenavo stanovanj, pa so odobrili za okoli 1,7 milijarde tolarjev posojil, pri čemer so do lanskega leta v resnici razdelili le 253,7 milijona tolarjev.

Zaradi neenakomernega dotoka in porabe denarja za stanovanjska posojila je moral sklad prosta sredstva med le-

tom čimbolj gospodarno nalagati. Že stanovanjski zakon nalaga skladu investiranje v vrednostne papirje – po načelu varnosti in donosnosti naložb. Bankam je posojal denar po 8- do 13-odstotni realni letni obrestni meri, v podjetjih pa je iztržil v povprečju celo nekaj višje obresti (med 8 in 18 odstotki). Skupni znesek naložb je bil ob koncu lanskega leta dobre 4,5 milijarde tolarjev, skupni izkupiček od posojanja denarja podjetjem in bankam ter trgovanja z vrednostnimi papirji pa je bil lani 984,3 milijona tolarjev.

Če pogledamo sestavo naložb ob koncu lanskega leta vidimo, da je sklad namenil

52,6 odstotka denarja posojilom iz prvega razpisa, 38 odstotkov posojilom iz drugega razpisa, 6,1 odstotka posojilom iz tretjega razpisa, 13,3 odstotka sredstev je imel naloženih v bankah, 13,3 odstotka v vrednostnih papirjih in 10,9 odstotka v posojilih podjetjem.

Letos pa se stanovanjski sklad umika z vseh finančnih trgov, saj se namerava posvetiti samo dajanju stanovanjskih posojil »po ugodni obrestni meri«. Stanovanjski sklad namerava v bližnji prihodnosti razviti stanovanjsko hranilništvo, kapital pa bo povečeval tudi z izdajo lastnih vrednostnih papirjev. Kdaj bo začelo stanovanjsko varče-

Ohranjanje delovnih mest

V prvih stotih dneh delovanja nove slovenske vlade je ministrstvo za delo vložilo največ truda v ohranjanje produktivnih delovnih mest. S tem v zvezi je ministrstvo sodelovalo v 65 podjetjih s 10.144 zaposlenimi delavci, za kar je namenilo 350 milijonov tolarjev. Za financiranje stroškov razreševanja 11.390 presežnih delavcev v državnih podjetjih in drugih proračunskih porabnikih, pa tudi v podjetjih, ki so na Skladu za razvoj, je ministrstvo namenilo 576 milijonov tolarjev, se je na tiskovni konferenci pohvalila ministrica Jožica Puhar. Pozabila pa je povedati, da je v času njenega ministrovanja brezposelnost v Sloveniji narasla od 12.000 na kar 120.000 brezposelnih delavcev...

M. F.

vanje, kdaj prišlo do izdaje vrednostnih papirjev sklada, je odvisno od dolgoročnega koncepta razvoja sklada, od nacionalnega stanovanjskega programa in od podzakonskih aktov o neprofitnih stanovanjskih organizacijah. Stanovanjski sklad Republike Slovenije (SSRS) je ta mesec objavil nov (četrti) razpis za milijardo tolarjev posojil, obrestna mera je R + 3 odstotke, kriteriji za pridobitev posojila pa da so še bolj zaostreni, kot so veljali za minule razpise.

In komu so namenjena posojila iz četrtega razpisa? Spet tistim, ki stanovanjskega vprašanja še nimajo ustrezno rešenega, menda pa naj ne bi bil prehod »socialno obarvan«. Kljub temu tisti, ki že imajo ustrezno rešeno stanovanjsko vprašanje (vendar si želijo nekaj kvadratnih metrov večjo stanovanjsko površino), tudi tokrat ne bodo prišli v poštev. O tako imenovanem komercialnem razpisu namreč za zdaj pri skladu molčijo.

Izvedelo se je le še to, da nameravajo predstavniki sklada v naslednjih dneh obiskati poslanske klube, jim predstaviti načrt sklada za letošnje leto ter jih prepričati, naj podprejo njihove načrte. Vladi nameravajo predlagati tudi sprejem zakona o hipotekah. Sicer pa bo sklad počasi lahko vzdrževal le še samega sebe, ugotavljajo odgovorni (zaposleni) v skladu.

Kam gre denar od prodaj družbenih stanovanj, ki se zbira v skladu, se vsaj ve; kako ga porabljajo drugi »naslovniki«, še zlasti občine, pa ni znano. Je pa več kot verjetno, da je že izhlapel. Za vse, ki še nimajo strehe nad glavo in morda upajo na stanovanjske kredite, se tudi zato stoletja nezadržno izteka v »polomijo stoletja«.

V. B.

PET MILIJARD IN POL TOLARJEV ZA STANOVANJSKA POSOJILA

Četrti razpis posojil stanovanjskega sklada, ki je bil te dni objavljen v dnevnem časopisu, je namenjen predysem tistim, ki prvič rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, pa tudi tistim, ki želijo zaradi spremenjenih družinskih, zdravstvenih ali socialnih razmer dozdajšnje stanovanje nadomestiti z novim, primernejšim. Zaradi omejene vsote, gre za milijardo tolarjev, je razpis namenjen le omejeni skupini prosilcev.

Višina posojila, ki ga bo prejel posamezni prosilec, bo omejena na največ 40 odstotkov vrednosti stanovanja, po ceni 1600 mark za kvadratni meter. Obrestna mera bo R+3 odstotke. Odplačilna doba bo največ petnajst let, odvisna pa bo od višine odobrenega posojila.

Prednost pri dodelitvi posojila bodo imele mlade družine, družine z več otroki in invalidi. Na razpis se ne bodo mogli prijaviti tisti, ki so svoje stanovanjsko vprašanje že rešili z nakupom stanovanja po določilih stanovanjskega zakona. Prav tako odpadejo tisti, ki prejemajo socialno pomoč, pa tudi tisti, ki imajo višje osebne dohodke. To je

dvakratno povprečje neto plače v mesecu marcu na družinskega člana oziroma trikratno povprečje neto plače v mesecu marcu, če gre za samskega prosilca.

Prosilci bodo morali svoje vloge oddati od 31. maja do 17. junija na posebnih obrazcih Stanovanjskega sklada, pri izpeljavi razpisa pa bodo sodelovale tudi občine.

S sedanjim, četrtem razpisom bo skupna vsota vseh dosedanjih razpisov posojil republiškega stanovanjskega sklada zaokrožena na dobrih pet milijard in pol tolarjev. Pri prvem razpisu je bilo vloženih 4.774 vlog, odobrenih pa je bilo 30 odstotkov vseh. Drugi razpis je bil namenjen pravnim osebam – invalidskim organizacijam za izboljšanje pogojev delovanja in bivanja oseb, ki so telesno prizadete. Pri tretjem razpisu je prošnja za posojilo vložilo 5.962 oseb, odobrenih pa je bilo nekaj več kot 40 odstotkov vseh vlog. Edvard Oven, direktor sklada, pričakuje v prihodnje preusmeritev v gradnjo enako kakovostnih, vendar cenejših stanovanj.

M. F.

BEDA V SLIKI : Steklenica, moja ljubica.

Slika: Sašo Bernardi

SOCIALNA DRŽAVA – ZBORNİK RAZPRAV

Vsi čutimo, kako nas tepe, ker je nimamo. Vse bolj jo bomo potrebovali – reformirano SOCIALNO DRŽAVO, brez katere si ni moč predstavljati niti najmanjšega razvojnega koraka slovenske države. Ni utopija, vsi problemi so rešljivi. O tem ambiciozno piše deset avtorjev zbornika, sodelujočih pri projektu SOCIALNA DRŽAVA.

REVŠČINA V SLOVENIJI NI ZLA USODA, KI BI JI NE MOGLI UTEČI, JE ŠLABA STROKOVNA IN NAPAČNA POLITIČNA ODLOČITEV!

Zbornik razprav o socialni državi na 134 straneh izpod peresa Željka Ciglerja, Andreje Črnak Meglič, Leva Krefta, Francija Pivca, Sonje Pirher, Jožice Puhar, Cirila Ribičiča, Rajka Sugmana, Martina Totha in Maje Vojnovič lahko za 600 tolarjev naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) .....
izv. knjige SOCIALNA DRŽAVA. Naročeno mi/nam pošljite na .....

naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno dne: ..... Žig Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Masaža srca

V okviru ABCD oživiljanja smo tokrat pri C – masaži srca.

Ne bom ponovno našteval vzrokov za masažo srca. Navedel bom samo osnovni vzrok: **srčni zastoj**. Če srce ne bije več, moramo nemudoma začeti zunanjo masažo srca. Za začetek priporočajo en do dva udarca, tako da z višine 30 do 40 centimetrov udarimo z robom pesti na sredino prsnice. Če srce ne začne biti, moramo srce masirati. Bolnik ali poškodovanec mora ležati na hrbtu, na trdi podlagi. Če morda leži na mehki postelji, je bolje, da ga položimo na tla, poklenemo poleg njega in tako masiramo srce.

Pri masaži srca stisnemo med hrbtenico in prsnico in tako poginjamo kri v srčnem ritmu po telesu oziroma tja, kjer je pomanjkanje krvi najbolj nevarno – to je v možgane. Zato moramo srce stiskati v enakomernem ritmu. Napisal sem, da je treba srce potiskati med prsnico in hrbtenico. Pritisnkamo na prsnico, in to ne na spodnji del oziroma na del, ki je mehkejši, ampak na spodnjo tretjino.

Pri pritiskih na spodnji, mehkejši del, bi lahko z močnim pritiskom zlomili prsnico in s tem poškodovali jetra. Torej na prsnico položimo dlan leve roke, preko te pa prav tako dlan desne roke z iztegnjenimi prsti (to velja za desničarje, levičarji pa morajo narediti ta postopek obratno). Srce masiramo z zgornjo roko, pritisnkamo sunkovito in močno tako, da se prsnica upogne za tri do štiri centimetre. Nato pritisk popustimo, vendar rok ne odmikamo. Med popuščanjem mora kri priteči v srce.

Kadar oživlja ena oseba, mora hkrati z masažo srca nuditi tudi umetno dihanje, in to tako, da napravi dva vdihna in nato 15-krat pritisne na srce. Še enkrat: **dva vdihna in 15 stiskov**. V tem primeru moramo srce masirati nekoliko hitreje, in to v takem ritmu, da pride na minuto 80 udarcev.

Veliko ugodneje za poškodovanca pa je, če ga oživljata dve osebi. Eden daje umetno dihanje, drugi pa masira srce. Pri tem načinu zunanje masaže srca je ritem lahko 60 udarcev na minuto, torej vsako sekundo en udarec in razmerje med vpihom in udarcem **ena proti pet**. Vpih mora biti med enim in drugim stiskom srca. Pri zunanji masaži srca moramo biti vztrajni. Ni pa to lahko. Če oživlja en sam človek, se hudo utruji in je njegova prva pomoč manj uspešna. Najbolje bi bilo, če bi se lahko izmenjavalo več oseb. Obstajajo pa tudi priprave oziroma aparati tako za masažo srca kakor tudi za umetno dihanje.

Če srce pravilno masiramo in pravilno nudimo umetno dihanje, se ob vsakem vdihu dvigne prsni koš in ob vsakem stisku srca lahko otipamo pulz na vratni arteriji. Seveda začne potem poškodovanec ali bolnik sam dihati in srce začne redno biti. Zatem pa pride tudi k zavesti. Bolnika moramo med masažo srca in umetnim dihanjem vsakih nekaj minut pogledati, ali morda ne diha sam, ali morda srce ne bije. Vendar smemo za tak pogled porabiti največ pet sekund.

Če smo pri umetnem dihanju in zunanji masaži srca pravilno postopali in seveda okvare niso bile prehude in je bolnik prišel k zavesti, ga ne smemo pustiti samega, ampak ga moramo oapeljati k zdravniku ali v zdravstveni dom ali bolnišnico. Pri njem moramo biti da ne bi začel bruhati ali da ne bi prišlo do ponovnega srčnega zastoja. Najbolje je, če zdravnik spremlja bolnika v bolnišnico, da tam nadaljujejo zdravljenje.

POKOJNINE NA SUHI PAŠI

Pred kratkim so slovenski upokojenci zvedeli neprijetno novico: majske pokojnine bodo od aprilskih manjše za dobre tri odstotke. S tem pa se bodo znižale tudi vse druge dajatve. Takšno odločitev je moral sprejeti upravni odbor pokojninskega zavoda, ko je pred dnevi sklepal o majski uskladitvi pokojnin in drugih pokojninskih in invalidskih prejemkov na temelju uradnega statističnega podatka o 3,1-odstotnem znižanju marčevskih plač v primerjavi s februarjskimi.

Pri svoji odločitvi je moral zavod upoštevati interventni zakon o usklajevanju pokojnin in denarnih nadomestil za primer brezposelnosti. Ta zakon določa, da je treba pokojnine mesečno uskladiti največ za toliko odstotkov, da povprečna starostna pokojnina, preračunana na polno pokojninsko dobo, nanese 85 odstotkov povprečne plače na zaposlenega v naši republiki.

9.466 tolarjev. Kmečka pokojnina bo 11.495 tolarjev, republiška borčevska pokojnina pa 43.089 tolarjev. Najvišja pokojninska osnova bo znašala od 128.189 do 141.559 tolarjev. Višji dodatek za pomoč in postrežbo bo 16.093, nižji pa 8.046 tolarjev.

Presoja ustavnosti

Svobodni sindikati zahtevajo presojo ustavnosti interventnega zakona, saj onemogoča uresničevanje sistemskega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. To utemeljujejo z dejstvom, da

je Slovenija s takšno sistemsko zakonodajo sledila ureditvi mednarodnih konvencij, ki na področju socialne varnosti izhajajo iz načela neodtujljivosti, nezastarljivosti in spoštovanja pridobljenih pravic.

Prav tako pa je interventni zakon v nasprotju z ustavo samo, po kateri je Slovenija socialna in pravna država. Interventni zakon pa posega v pravice zavarovancev.

Interventni zakon bo predvidoma veljal do konca leta. Sicer pa se upokojencem letos ne piše nič dobrega. Pojavljajo se namreč očitki, da dandanašnji zaposleni plačujejo malone četrtino več za pokojninski sklad, kot pa so nekdaj plačevali sedanji upokojenci. Mag. Bole se denimo zavzema za to, da bi primerjali rast mase plač in mase pokojnin, kar pa bi bilo za pokojnine zelo neugodno.

Toda vse kaže, da ne bo ostalo le pri tem zakonu. V vladnih krogih je čedalje več tistih, ki pokojninskemu sistemu očitajo, da je prerazkošen za skromen družbeni proizvod, kot ga zmoremo zdaj ustvariti, vrhu tega pa se nenehno zmanjšuje zaposlenost, iz katere črpajo pokojnine.

Vendar pa iz pokojninske skledne ne zajemajo le upokojenci, ampak tudi vlada sama. Vlada namreč dolguje pokojninskemu skladu iz naslova najetih posojil in zapadlih obveznosti iz prejšnjih let skoraj deset milijard tolarjev. Za letošnje leto bi morala repu-

blika v svojem proračunu za tekoče obveznosti do pokojninskega zavoda zagotoviti več kot 12 milijard tolarjev. Vendar pa so v vladi, namesto da bi dolg vračali, najprej pretehtavali možnost, da bi ta dolg sploh izničili, pozneje pa so začeli razmišljati o posebnem zakonu, po katerem bi vlada ta dolg zavodu sicer vrnila, toda šele v obdobju od leta 1995 do 2005.

Do takrat bodo morali upokojenci stisniti pas, kolikor je

na njem sploh še ostalo lukenj. V memorandumu ob sprejetju proračuna pa je vlada napovedala, da bo treba porabo v pokojninskem sistemu prilagoditi sedanjim slabim gospodarskim razmeram, sline se ji cediyo tudi po obveznem rezervnem skladu zavoda. Na tiste obljube, ki jih je bilo slišati ob protestu upokojencev, da namreč upokojenci ne bodo v nobenem primeru prizadeti, pa je vlada že zdavnaj pozabila.

Marija Frančeskin

Pokojnine sledijo plačam

To razmerje je bilo vzpostavljeno že v mesecu aprilu, vendar pa se to ni tako negativno pokazalo pri pokojninah, saj so bile februarja izplačane plače veliko višje od januarjskih. Da pa bi lahko tudi v mesecu maju ohranili doseženo razmerje med povprečno starostno pokojnino, preračunano na znesek za polno pokojninsko dobo, in med povprečno plačo na zaposlenega, to je 85:100, so se morale pokojnine znižati za toliko odstotkov, za kolikor so se v povprečju znižale plače v marcu. Če tega ne bi upoštevali, bi kršili interventni zakon.

Sicer pa se je pri usklajevanju zapletlo, saj republiški zavod za statistiko v času, ko se je sestel upravni odbor Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, še ni imel podatkov o gibanju marčevskih plač. Zato so sklep o uskladitvi pokojnin lahko sprejeli šele na korespondenčni seji.

Sreča v nesreči pa je bila v tem, da je upravni odbor sprejel sklep o dodatku za rekreacijo upokojencev, še preden so bili znani statistični podatki. Na predlog članice upravnega odbora Metke Rokсандič, sicer predsednice svobodnih sindikatov Postravja, so izračunali dodatek za rekreacijo po aprilski in ne po majski najnižji pokojnini. Zato je ta dodatek nekoliko višji, kot bi bil sicer.

Po tej negativni uskladitvi, to je za 3,1 odstotka manj, bo najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo 22.991 tolarjev, najnižja pokojnina za petnajst let delovne dobe pa

Zavarovanje za presežne delavce

V zadnjih mesecih se povečuje število delavcev, ki so postali trajni tehnološki presežek. Takšni brezposelni delavci so bili doslej ne le brez dela, ampak tudi brez možnosti, da bi ohranili svoje dosedanje prostovoljno zdravstveno zavarovanje pri skupinski polici Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Upravni odbor ZZZS je zato na svoji seji 20. maja sklenil, da tudi takšnim brezposelnim delavcem omogoči, da so lahko še naprej zavarovani pri zavodu z enakimi ugodnostmi kot doslej. Po prenehanju delovnega razmerja se tako lahko delavci v roku 30 dni posamično zavarujejo za prostovoljno zdravstveno zavarovanje pod enakimi pogoji, kot so bili doslej zavarovani. V roku 30 dni od sprejetja tega sklepa pa se lahko pod enakimi pogoji prostovoljno zavarujejo tudi tisti zavarovanci, ki so že prej izgubili delovno mesto.

M. F.

ZAŠČITITI NEKADILCE

Zadnji dan v maju, to je 31. maj, je svetovni dan nekajenja, na katerega bodo opozorili tudi slovenski nekadilci na osrednji prireditvi v Celju.

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije WHO so stroški zdravljenja obolenj zaradi kajenja višji od prihodkov, ki jih državi prinašajo davščine in prispevki od prodaje cigaret. Vzgoja nekadilskih generacij ima prednost v vseh naprednih okoljih. Še več. Izkušnje v razvitem svetu kažejo, da dolgoročno vzgoja in skrb za lastno zdravje zagotavljata uspeh. Pri nas smo na tem področju šele na začetku. Omejevanja kajenja se lotevamo predvsem z novim zakonom o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov, ki je ta hip še v skupščinski proceduri.

V Sloveniji kadi vsaka tretja ženska in vsak drugi moški. Kadi celo vsak tretji mladoletnik od 14. do 17. leta. Posledice kajenja so poslabšano zdravstveno stanje in patološka nagnjenja prebivalstva. V dokumentih WHO »Zdravje za vse do leta 2000« piše, da tobak vsako leto povzroči 800.000 smrti v Evropi, ob sedanjih gibanjih pa naj bi ta številka do leta 2025 narasla na dva milijona Evropejcev vsako leto. Polovica vseh, ki jih pokosi tobak, umre v starosti od 40. do 69. leta.

V Sloveniji je med letoma 1985 in 1991 umrlo za pljučnim rakom 5394 prebivalcev. Ob pol milijona prodanih cigaret dnevno je žgoč problem tudi pasivno kajenje, ki ogroža zdravje nekadilcev, še posebej otrok. Sprejem zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov naj bi zato zaščitil nekadilce in jim po-

skušal zagotoviti ozračje brez cigaretnega dima, predvsem na delovnih in javnih mestih. Skladno z navodili Sveta Evropske skupnosti naj bi zakon predpisal tudi znižanje vsebnosti škodljivih sestavin

v cigaretan in omejevanje proizvodnje, propagiranja in prodaje tobačnih izdelkov. Do leta 2000 pa naj bi število kadilcev v Sloveniji zmanjšali na 20 odstotkov.

M. F.

Jože Smole: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost je konec oktobra 1992 izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat in predsednik SZDL Slovenije razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU S KOMENTARJEM

v brošuri

mag. Alekseja Cvetka

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Cena 580,00 SIT. Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255, 110-033.

Križišča

Prečkam križišče na Ajdovščini in pred mano se ustavi nekaj maskirnega, glasno ropotajočega, elegantno hitrega, na motorju sedečega z modro in rdečo lučjo, ki sicer pripada državnikom, in če jih spremlja vojska, je to lep rezultat minulosti v sedanosti. Ob takšni luči moraš nemudoma vkraj, ob stran in te ni. Se Martin Krpan je prestavil svojo kobilico, ko mu je cesarska kočija (brez spremstva) prišla naproti. Res, da je govoril, kako tovari brusne kamne, res pa je tudi, da danes to ne gre.

Pred Zvezdo, tistim znamenitim Plečnikovim parkom, je na motorju mimo mene privdijal policaj in potem nadaljeval svojo vožnjo po bivši Titovi, kajti ob takšnem početju bo to vse manj Slovenska cesta. Seveda ni bilo nobenih luči ali sirek, in glej ga vraga, nekaj minut hoda za tem vidim šekastega motorista, ki sem ga prej opisal in je nosil oznako VP.

To bo verjetno zato, ker nimamo protizračne obrambe in je znano, da je v gostem prometu motor hitrejši od avta. Ampak dan prej je tam ob kamniški progji pred Trzinom na travniku pristajalo letalo. Kar tako, samo po sebi in verjetno ni bilo vojaško. Ampak zame je bila tudi to novost.

Tale Milan preveč potuje in preveč vidi. Takrat ko ministrstvo za kulturo reže v imenu novo nastale demokracije po svojem najboljšem vedenju in znanju, obramba v celovitem pomenu besede vpije, kako smo ogroženi, ker nimamo tega in tega.

Gospa in gospodje, ki to nismo, ker biti ne moremo, tovarišice in tovariše pa so nam vzeli, za nas so javna dela in klanjanje slaboumju politike, ki na naš račun išče svoje koristi političnega ravnotežja.

Tam pri Boštanju, pišem znova, stoje stebri, ki naj bi nosili cesto nad rodno ravnico. Še danes so dokaz volilnih obljub, pa so nastali pred tisto polstoletno vojno. Je pač tako, da volilci vedno plačamo! Ne hudujte se niti name niti nase, ko to berete, naše plače in drugi prejemi so previsoki, prebrali smo, da naj bi postali v nekem projektu cerkvena država (E. M. Pintar), le za vbogajme ne bo ostalo nič. Lahko pa rečemo in storimo, da nas je nekaj v hlačah. Pisma bralcev so bila vedno ventil oblasti, svoj srd institucionalizirajmo!

Milan Bratec

S prvim januarjem letošnjega leta je bil odmrznjen odlok o razdelitvi javnega zavoda SNG Ljubljana na zavode. Tako je Opera in balet SNG Ljubljana postala samostojni pravni subjekt s statusom javnega zavoda. Z istim datumom je bil na osnovi javnega povabila, ki ga je objavilo ministrstvo za kulturo pod vodstvom bivšega ministra Boruta Šukljeta, za vršilca dolžnosti direktorja Opere in baleta imenovan Žare Prinčič, in sicer za čas do konstituiranja javnega zavoda, najdalj pa za eno leto. Dobra poteza, bi lahko dejali, naj na vodilna mesta pridejo mladi in prodorni ter strokovno usposobljeni ljudje; morda so tako mislili celo zaposleni v Operi.

Vendar je bilo morebitno zadovoljstvo kratkotrajno.

Pričakovati je bilo, da se bo vršilec dolžnosti direktorja najprej lotil statusnih vprašanj Opere, saj je bil zavod – tako je še sedaj – brez organa upravljanja in brez splošnih aktov. Toda namesto postavljanja temeljev novega zavoda se je direktor – hkrati ima menda tudi status umetniškega vodje zavoda, iz odločbe o imenovanju ni razvidno, ali je imenovan za obe funkciji, za 50 odstotkov povečani osebni dohodek pa naj bi dokazoval, da opravlja tudi umetniške naloge – lotil v repertoarju nenačrtovanega projekta Verdijevega Rekvieva, ki ga je tudi dirigiral, rekoč, da bodo prihranili denar.

Hkrati je poslovanje Opere po mnenju poučenih potekalo precej po domače, obseg in vsebina

Namesto statuta Opere dirigentska palica

funkcije vršilca dolžnosti nista bila opredeljena, interne zakonodaje ni bilo, organov upravljanja in nadzora tudi ne, zaposleni pa so bili z redkimi izjemami neinformirani o dogajanju.

Danes poslovanje Opere in baleta normativno urejajo edino zakon o zavodih, odlok o razdelitvi SNG Ljubljana, pa seveda zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja in delovnih razmerjih. Ti akti seveda specifične zavoda ne upoštevajo, zaenkrat upoštevajo še staro sistemizacijo delovnih mest, za izvolitev notranjih članov sveta pa so na zboru delavcev sprejeli začasni pravilnik o njihovi izvolitvi. Ob tem imajo v Operi delovni osnutek statuta, ki je pripravljen že leto dni, pa se z njim ne dogaja prav nič.

Dogodkov in dejstev torej dovolj, da se je zganil samostojni sindikat SNG Opera in balet Ljubljana, ki je ta hip praktično edina organizacija, ki v Operi deluje. S predsednikom samostojnega sindikata SNG Opera in balet Tomažem Pinterjem, sicer violinistom v opernem orkestru, smo poskušali nekoliko bolje spoznati probleme, s katerimi se srečujejo.

»V našem samostojnem sindikatu smo prepričani, da se na ministrstvu za kulturo igrajo z osrednjo nacionalno kulturno hišo in kljub našemu opozarjanju na težave ne ukrepajo,« pravi Pinter. Kritiko seveda doživlja kolektiv Opere in baleta, tako je bilo na primer pri predstavi Rekvieva, čeprav smo pravočasno opozarjali, da bo preslabo pripravljen. Še več, zaradi upravičene kritike, za katero je bil celo pooblaščen, je član kolektiva Opere doživel nezakonit suspenz direktorja, ki ga je moral razveljaviti inšpektor za delo mestne uprave inšpekcijskih služb. Primer celo ni edini, tudi sicer je na področju pogodb o delu, avdicij, nastavitvev, zaposlovanja in odpuščenja, pa o tem, pri kom pri plači »šparajo« in pri kom ne, veliko nejasnosti, če ne samovolje.

Da je tudi kovačeva kobila bosa, dokazuje, da niti Žare Prinčič nima urejene delovne knjižice. Vanjo ima kot zadnjo končano izobrazbo zapisano srednjo šolo,

knjižica na prejšnjem delovnem mestu ni zaključena, šele 25. maja pa je naročil, naj mu v strokovni službi pripravijo pogodbo o delovnem razmerju za vršilca direktorja Opere.

Z odlokom o razdelitvi SNG Ljubljana sta obvisela v zraku Gledališki atelje in DSSS, ki glede na sodni register sploh ne obstajata. Tam zaposleni so v povsem brezpravnem položaju, enoti sta formalno ukinjeni, nista

Tomaž Pinter

pa razdeljeni med obstoječe javne zavode, ki so pri razdelitvi nastali.

V kolektivu so zelo zaskrbljeni, saj z direktorjem ne morejo pravočasno in normalno urediti najosnovnejših stvari. Direktor je težko dosegljiv, ko bi ga najbolj potrebovali, je v tujini. Če upoštevamo še prevladujoče mnenje, da je izredno nekomunikativen človek, potem ni čudno, da se v Operi počutijo brez vodstva. Pinter je povedal, da se počutijo kot Albanci na Kosovu, tako nemočni so.

Ob tem se v.d. direktorja menda obdaja z zunanjimi sodelavci in svetovalci, čeprav pravega učinka tega sodelovanja ni videti, ob tem

pa ne upošteva strokovnih mnenj znotraj kolektiva. Ko se pojavi problem, v.d. direktorja izgine iz hiše, ob tem pa različne prekorajne robove za plačilo računov, tožb, pogodb povzročajo znatne finančne posledice.

Samostojni sindikat delavcev Opere in baleta je s pismi večkrat opozarjal ministra za kulturo Sergio Pelhana na nadaljevanje krize vodenja v tej ustanovi. V njih so opozarjali, da so se zavedali, da razmer v Operi ni mogoče rešiti čez noč, da pa vendarle tudi po določenem času prilaganja v hiši ni videti znakov izboljšanja. Celo obratno, medsebojni odnosi se zaostrojujejo, nezadovoljstvo se večja, kopičijo se novi in novi očitki na račun dela v.d. direktorja, tako na organizacijski kot umetniški ravni vodenja. Problem plač se pogloblja, sporno je ocenjevanje umetniške kvalitete mnogih zaposlenih. Tudi informiranost ansambla je slaba.

Da z ministrstva na to ni posebnega odziva, daje misliti. Upamo, da osrednji glasbeni gledališki hiši niso namenili usode premošnjih podjetij v gospodarstvu, ko so zaradi nakopičenih težav šla v stečaj, že naslednji hip pa so bila ustanovljena nova podjetja z enakim predmetom poslovanja, le polovice delavcev niso zaposlili v njih. Primer še nekaterih umetniških hiš v Sloveniji opozarja, da tudi takšno sklepanje ni povsem iz trte izvito.

Samostojni sindikat delavcev Opere in baleta se je pred kratkim povezal s sindikatom kulture Slovenije in ga zaprosil za pomoč pri reševanju nakopičenih težav. Tam so dobili zagotovilo, da bo sindikat kulture Slovenije zaščitil vsakega posameznega svojega člana. In to zaščito bodo delavci Opere očitno potrebovali. V Operi in baletu namreč vršilci dolžnosti prihajajo in odhajajo, kolektiv pa ostaja in mu ni vseeno, da doživlja kritike na račun drugih in izgublja občinstvo. Svojo kakovost so imeli velikokrat priložnost dokazati in so jo tudi dokazali, za slabo in neučinkovito vodstvo hiše pa niso sami krivi. Prav zanima nas, kakšne bodo naslednje poteze v Operi.

Igor Žitnik

Za tretjino cenejši učbeniki

Letošnje šolsko leto se izteka z vsemi skrbmi, obremenitvami in napetostmi za otroke in starše, ki so značilne za še vedno mrzlično in travmatično zaključevanje ocen in zbiranje redov za spričevala. Pravzaprav še najmanj skrbi – razen seveda učiteljem in šolskim oblastem – povzročila napovedana šolska stavka, četudi utegne – če bo – marsikomu prekrižati lepo zamišljene načrte, kako čim elegantneje speljati šolske obveznosti.

Pa pravzaprav ne gre za to, pisati hočemo o drugi skrbi, ki spremlja zaključek šolskega leta in ki jo v zadnjih letih spodbudi pismo Modrega Janeza – nakup učbenikov in šolskih potrebščin za novo šolsko leto. In ta skrb naj po zatrjevanju ljudi s šolskega ministrstva z ministrom na čelu letos ne bi bila tako boleča in pekoča za žep staršev.

Na ministrstvu namreč zatrjujejo, da so z zadrževanjem cen ostale cene učbenikov no-

minalno na ravni lanskih. Pravi, da primerjava indeksov rasti cen na drobno v obdobju med aprilom 1992 in aprilom 1993, ki je 136,6 odstotka, ter indeksom cen življenjskih potrebščin, ki je 135,4 odstotka, pokaže, da so cene učbenikov v letošnjem letu v povprečju realno nižje približno za tretjino. Ker bo vlada svojo dosedanjo politiko do cen učbenikov nadaljevala, sodijo, da do začetka šolskega leta 1993/94 ni pričakovati povišanja cen učbenikov. To je brez dvoma ena redkih spodbudnih stvari za starše v zvezi s šolo, ki jim bo omogočila, da bodo vsaj malo lahko porazdelili stroške za knjige in jih poskušali uskladiti z izdatki, ki jih čakajo z morebitnimi počitnicami in dopusti, pa jesenskimi stroški z ozimnico in kurjavo in še čim.

Ko gre za učbenike, pa je treba povedati vsaj še dve stvari. Najprej, katalogi učbenikov nikakor ne pomenijo

(tudi pri Modrem Janezu ne), da bodo vse navedene učbenike učenci resnično potrebovali. Razredniki so bili zadolženi, da do začetka maja pisno obvestijo starše, katere učbenike bodo učenci dejansko potrebovali v prihodnjem šolskem letu. Upajmo, da so tudi zamudniki to že storili. Dejanski znesek tako utegne biti polovico nižji.

In drugič. Zavod za šolstvo je anketiral osnovne šole, kolikšni so stroški učbenikov za posamezne razrede. Primerjava je pokazala, da so razlike več kot trikratne. Skrivnost tiči v učbeniških fondih, ki jih imajo na tretjini slovenskih osnovnih šol in so najbolj razširjeni na šolah na Goriškem, koroškem ter na celjskem in mariborskem območju. Najslabše je na novomeškem in v Ljubljani. Na novogoriških šolah na primer je znašala letna obrabnina za učbenik v letošnjem šolskem letu 300 tolarjev. Očitno je z dobro voljo mogoče narediti marsikaj,

I.Ž.

 Svobodni Sindikati Slovenije

NOVO – NOVO

Zapisi iz sarajevskega pekla, agonija glavnega mesta BIH, kot jo doživlja in opisuje **Miroslav Jančić**.

Pravnik, novinar, kulturnik, romanopisec in dramatik. Na začetku bosanske drame še jugoslovanski veleposlanik v Gani, zdaj tiskovni predstavnik zunanjega ministrstva BIH, opisuje pustolovsko vračanje v rodno Sarajevo. Vsa tragedija in trpljenje Sarajevčanov v iskrenih, živih literarno reportažnih zapisih. Dokumentarnost akterja in priče sarajevskega peklenkega plesa, pomanjkanja, lakote, granat, ostrostrelcev. Vsak dan soočen s smrtjo, a zvest svojemu mestu

v novi knjigi naše založbe **GLASNIK PEKLA** Knjigo bogatijo dokumentarni posnetki Zvoneta Šeruge.

Za 1,850 SIT jo lahko naročite pri ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 061 321-255, 110-033.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreključno naročamo .....

izvod(ov) knjige GLASNIK PEKLA. Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. kupec bom poravnal po povzetju

Naročeno dne: .....

Žig

Podpis naročnika

Kaj se kuha v novomeški Dolenjki

VELIKE RIBE ŽRO MAJHNE

Ni nujno, da družbeno premoženje kopni le v podjetjih, v katerih so se (divje) privatizirali. Ugotovitev sama zase govori, da bi torej po logiki stvari morala biti predmet revizijske obdelave SDK tudi podjetja, za katera dobijo organi pregona signal, da se v njih na veliko krade. SDK je takšne »revizije« dolžna opravljati po čisto običajni službeni dolžnosti. Tembolj v primerih, ki jasno kažejo, da je takšna kraja družbenega premoženja zgolj rafinirana oblika priprave na lastninjenje. Takšnih podjetij bi bržčas našli na ducate. Tokrat smo se ustavili v novomeški Dolenjki.

Dogajanje v tem podjetju je našo pozornost pritegnilo z anonimnim pismom, v katerem nas »prizadeti delavci Dolenjke« seznanjajo z nečednimi posli vodilnih ljudi. Neznanji pisci omenjajo primanjkljaj 9 milijonov tolarjev blaga v skladišču v Bučni vasi, 3.500 kg manjka kave in za 3 milijone embalaže. Poleg nekaterih drugih umazanih reči, ki (ne)dokazane ne sodijo v časopis, temveč kvečjemu za šanke novomeških gostiln, omenjajo tudi visoke plače vodilnih (ca. 300.000 tolarjev) in nekatere njihove povezave, ki naj bi jim omogočale, da delajo z (družbenim) podjetjem in delavci kot svinja z mehomo. Omenjena je bila tudi privatizacija in preiskava novomeških kriminalistov, ki da se že kar nekaj časa ukvarjajo s podjetjem. Za naš časopis pa so bistvene navedbe, iz katerih izhaja, da morajo nelojalni delavci in poslovodje računati s šikano in narobe: kdor dela z roko v roki z vodstvom, je lahko brez skrbi. Navedena sta bila tudi dva konkretna primera, o katerih nekaj več kasneje.

Kraja?

Beležnico smo začeli polniti v pisarni direktorja Dolenjke Janeza Jakopina. Seznanjen z vsebino anonimnega pisma je direktor ugotovil, da je iskati neposredni vzrok za anonimno pismo v »nekaterih« kadrovskih rošadah poslovodij in pa v suspenzu, ki ga je podpisal za poslovodkinjo njihove trgovine Market v Žužemberku Željko Bračiko. Jakopin je bil celo prepričan, da je anonimka delo Bračikove. Glede tega velja omeniti, da je disciplinska komisija Bračikovi izrekla tudi

izključitev iz delovnega razmerja, ki ga je te dni potrdil tudi delavski svet. Naj bi bila ona nelojalna do vodstva podjetja?

Direktor Jakopin je nadaljeval z manjki v skladišču in priznal, da je bilo nekaj manjka v blagu. Omenil je številko 3 milijonov tolarjev in poudaril, da nima natančnih podatkov. Hkrati je dodal, da stvar raziskuje UJV. »Mi nič ne skrivamo,« je pribil Jakopin in dodal, da »vidi več možnih vzrokov za ta manjko: sum kraje, zamenjava blaga itd.« V nadaljnjem pogovoru se je nekoliko izcimila nova številka 8 milijonov tolarjev blagovnega manjka, kar med brati pomeni, da je v skladišču preprosto zmanjkalo blago ali da ga je, po domače povedano, nekdo ukradel. In kaj zdaj?

Jasno, zdaj je bila problematična inventura. Na navedbo v anonimki, da inventura po »dveh mesecih usklajevanja v skladišču štima, na upravi pa ne«, je Jakopin povedal, da so ta manjko »finančno zaprli« tako, da so izkoristili možnost kala, ki je predpisan za živilsko trgovino itd. Pri tem je omenil tudi prejšnji nepopoln računalniški sistem, ki naj bi bil po njegovi razlagi tudi možen krivec za manjke. Zdej da so ga nadomestili z novim, ki naj bi takšne manjke onemogočal.

Kriminalisti delajo

Mimo tega se je v podjetju vzporedno dogajalo marsikaj. Če si podrobneje ogledamo omenjene »kadrovske rošade«, se velja najprej ustavit v Marketu v Žužemberku. Bilo je vse v najlepšem redu, ko je v tej trgovini sklenila svoje poslovanje omenjena Željka Bračika. Vodstvo Do-

lenjke jo je poslalo tja, da bi postavila na noge njihovo zanikrno izpostavo. In res: Bračikovi je uspelo v nekaj mesecih dvigniti promet za več kot 100 odstotkov. Nobenih zapletljajev ni bilo niti pri primopredajni inventuri, s katero se je Bračikova poslovila iz Žužemberka. Dokaz: po njeni vrnitvi v Novo mesto ji je vodstvo predlagalo, naj prevzame diskont ali pa trgovino na Kristanovi. Bračikovi je bila iz zdravstvenih razlogov ljubša trgovina na Kristanovi, ki pa je bila po njenih besedah zanemarjena, še zlasti pa so jo zmotile nekatere druge stvari. Predvsem tudi

manjka? Bračikova: »V trgovini so takšni manjki prej pravilo kot izjema. Nastanejo zaradi kraj, zaradi majhnih daril stalnim strankam itd. Poslovodje so pri inventurah prisiljeni ta izpad nekako nedomestiti. Obstajajo različni prijemi, ki jih vodstvo Dolenjke dobro pozna in tudi tolerira. Seveda ne vsem. Ne morem razumeti, da so našli tako banalen razlog, da so me po 29 letih dela pri Dolenjki na tak podoben način vrgli na cesto!«

Blažičeve vrečke...

Prav zanimivo: zaradi podobnih in hujših dejanj se je

logramov kave, embalažo itd.?!

To pa še zdaleč ni vse. Med zanimivimi navedbami v anonimki so tudi polivinilaste vrečke, ki da jih izdeluje žena komercialnega direktorja Janeza Blažiča. Dolenjkini poslovodje naj bi bili prisiljeni nabavljati samo vrečke Blažičevih, in to po 8 tolarjev za komad, medtem ko bi jih od drugih izdelovalcev lahko dobili že po polovični ceni. Glede tega je bil direktor Jakopin takole diplomatski: »Mi vrečke kupujemo od obrtne zadruge Hrast iz Novega mesta. Če so to Blažičeve vrečke, ne vem. Nimam natančnega

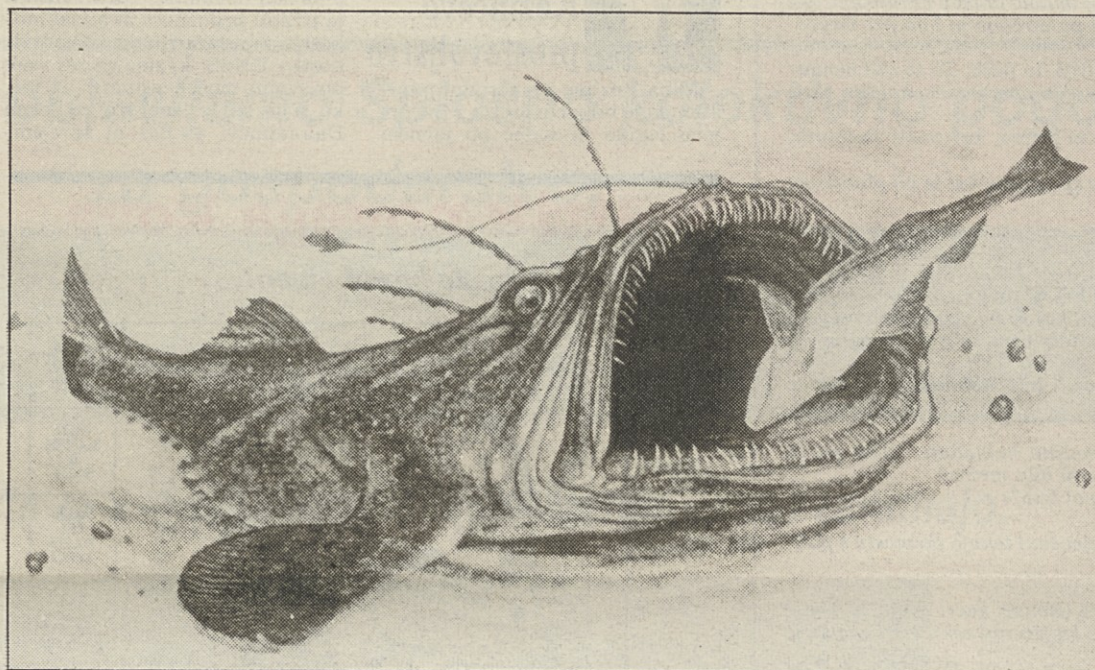
jajoče pa je, da ima direktor na drugi strani zelo natančen vpogled v »grehe« poslovodkinje, ki ji kriminalisti med hišno preiskavo niso našli niti ene samcate bučike, ki ima zdelan avto in ki živi s sinom, zdaj brez sredstev za preživljanje, v skromnem stanovanju razpadajočega bloka brez dvigala.

Če pogledamo plače, je odgovor na zastavljeno vprašanje jasen. Jakopin nam ni hotel izdati natančnih števil, povedal pa je, da imajo vodilni v Dolenjki plače skladne s priporočili društva Manager in da te izražajo razmerje 1:5, pri čemer je 1 povprečna plača na zaposlenega 38.000 tolarjev.

Za konec pogledajmo še sklep disciplinske komisije, s katerim so v Dolenjki postavili na cesto Željko Bračiko. Iz njega izhaja, da je Bračikova »zlorabila svoj položaj ali prekoračila dana pooblastila«, da je »zlorabila svoj položaj z namenom, da bi izsilila kako korist za sebe in druge,« da je »ponaredila ali uničila listine in dajala krive podatke v zvezi z listinami z namenom preslepiti«, da je povzročila premoženjsko škodo podjetju z nevestnim opravljanjem svoje dolžnosti ali naklepno in da je »nezakonito razpolagala z družbenimi sredstvi in s tem sebi ali komu drugemu pridobila premoženjsko korist« itd., itd. Sklep, ki ga je potrdil zdaj tudi delavski svet, je podpisal Leon Urbančič. Zanimivo pri tem je, da je bilo to pisanje dostavljeno tudi odvetniku Nacetu Štamcarju, ki ga Novomeščani poznajo kot predsednika občinskega sindikata in gorečega borca za delavske pravice v nekdanjem novomeškem podjetju Iskra Tenel. Takrat, v razpiti novomeški gradbeni aferi, je udrihal čez tako imenovano tehnomenedžersko uzurpacijo samoupravljanja, danes proti delavcem zagovarja prav to. Kako čudno so se spremenili časi in ljudje.

Kakor koli že, Dolenjkine delavce čakajo hudi časi in o njih bomo v našem časopisu še pisali.

Ivo Kuljaj

do 80 odstotkov višje maloprodajne cene od tistih, ki jih je trgovina dobila po dospeljih iz skladišča in po katerih bi morali kupci kupovati blago. Hkrati je opazila, da je v tej trgovini nenormalno veliko zalag Krkine kozmetike (za ca. 300.000 tolarjev), ki se je v trgovini prodajala na divje. Pomeni, da vanjo ni prišla z dobavnicami po redni poti, temveč bogsigavedi kako. Bračikova je vse to omenila komercialnemu direktorju Janezu Blažiču in poudarila, da trgovino vzame le pod pogojem, da se cene znižajo in pospravi kozmetika. Bračikova pravi: »Tedad mi je Blažič zažugal: »Tudi kozmetiko boš vzela!« Od kod je prišla ta kozmetika? Stvar prepustimo kriminalistom, da nas pa je zelo pomenljivo, da je kozmetika izginila neznanu kam, ko so v podjetje prišli kriminalisti.

Po tem dogodku se je kmalu izkazalo, kdo je gospodar v hiši. Bračikova nikoli ni postala poslovodkinja trgovine na Kristanovi. Stvari so se zasukala čisto drugače. Blažič je najprej odredil, da se ponovno preveri primopredajna inventura v Žužemberku, kjer je Dolenjkina interna kontrola ugotovila za 96.269,90 tolarja izkazane previsoke vrednosti zalag. Bračikova prizna, da so bile njene cene pri 15 artiklih višje kot na dobavnicah, ker je po njenih besedah pri kakšnih 2.500 postavkah mačji kašelj. Zraven tega je povedala, da v Novem mestu ne pozna poslovodje v družbeni trgovini, ki se pri inventuri ne bi tako ali drugače izognil manjku. In res: sodni izvedenec je ugotovil, da je znašal primanjkljaj v Žužemberku po popravku omenjenih 15 artiklov na prave cene borih 28.312,30 tolarja. Kako je prišlo do tega

na disciplinski komisiji znašel tudi poslovodja na Kristanovi. Dobil je pogojno kazen in dela naprej kot poslovodja. Je on lojalen?

In še bolj zanimivo: vodstvo Dolenjke je postavilo na cesto poslovodkinjo, ki so ji ugotovili (tako sodni izvedenec) za približno 95.000 tolarjev inventurnega presežka oziroma 28.312 tolarjev resničnega manjka. Kdo bo postavil na cesto vodstvo, ki se je in se še na vse pretege trudi, da bi nekako »uskladilo«, zdaj se že govori, 12,5 milijona blagovnega manjka, več kot tisoč ki-

vpogleda...«

Spet zanimivo: direktor Jakopin nima natančnega vpogleda še v mnoge druge stvari, ki jih te dni odkrivajo novomeški kriminalisti in za katere upamo, da jih bodo v fazi utemeljenega suma tudi predstavili javnosti.

Kdo torej vodi Dolenjko? Iz anonimke izhaja, da naj bi vse niti držal v svojih rokah komercialni direktor Blažič, čemur Jakopin s svojim »nenatančnim vpogledom« v nekatere zelo pomembne reči pravzaprav pritruje.

Že nekako klišejsko zaudar-

Pa pravijo, da imamo pajkov za odvažanje napačno parkiranih avtomobilov preveč! Vendar, da ne bo nesporazuma: s tem lepotečem se v Ljubljano vozi na sestanke gospod državni svetnik Erih Šerbec iz Maribora, ki je tudi predsednik Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije. Kajpak se mu

vedno zelo mudi, pa zato parkira kar tam, kjer naj bi dihali pešci in kolesarji. Zdi se mi, da ima gospod Šerbec dobre zveze s policijo, saj lastniki »zaparkiranih« koles na avtomobilu še niso opazili belega listka.

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST

Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Koroškem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

